

Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego Elbląga i powiatu elbląskiego oraz rekomendacje w zakresie zarządzania tym wymiarem oferty turystycznej.

Krzysztof Kupka,
Politechnika Poznańska,
e-mail: krzysztofkupka@wp.pl
ORCID: 0009-0004-4407-5677

Armin Mikos von Rohrscheidt,
Uniwersytet Zielonogórski,
email: armin@turystykakulturowa.org
ORCID 0000-0001-5811-9096

Abstrakt. Analiza potencjału została przeprowadzona zgodnie z metodą opracowaną w tym celu i opublikowaną pierwotnie w monografii A. Mikos v. Rohrscheidt "Turystyka Kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy", Gniezno, 2008, następnie zmodyfikowanej z uwzględnieniem nowych typów atrakcji i doświadczeń oraz przesunięciem bonitacji między poszczególnymi zakresami w trzecim wydaniu tej monografii [A. Mikos v. Rohrscheidt, Turystyka kulturowa..., 2016a]. Metoda uwzględnia potencjalne cele turystyki kulturowej w mikroregionie (powiecie) i zorganizowane doświadczenia turystyczne, pozostałą ofertę czasu wolnego oraz inne czynniki wpływające na organizację i marketing oferty turystyczno-kulturowej, infrastrukturę turystyczną oraz komunikacyjną, w tym noclegową, gastronomiczną i obsługi ruchu turystów. Waloryzację przeprowadzono metodą bonitacji punktowej z odpowiednio dobranymi kryteriami oceny, odpowiadającymi skali popularności danej grupy atrakcji i typu wypraw kulturowych.

Słowa kluczowe: turystyka kulturowa; potencjał turystyczno-kulturowy; zarządzanie turystyką, powiat elbląski, Elbląg

I. Dane dotyczące przebiegu badania

Obszar badania: miasto Elbląg i powiat elbląski

Lokalizacja: województwo warmińsko-mazurskie

Zasięg: mikroregion

Metodologia: metoda oceny potencjału turystyczno-kulturowego mikroregionów zawarta w: Mikos von Rohrscheidt A., 2016a, Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy (Wyd.3) KulTour.pl, Poznań.

Kwerenda źródłowa literatury i materiałów: miesiąc rok (opcjonalnie od - do)

Zapytania waloryzacyjne w obiektach i wizje lokalne: miesiąc rok (opcjonalnie od - do)

Badania terenowe: od 1.03. do 10.04 2026 r.

Przeprowadzający badanie terenowe: Krzysztof Kupka

Data wypełnienia formularza: 10-20 04. 2026 r.

II. Formularz waloryzacyjny

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A: Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Historyczna katedra (12 punktów),

Brak: kościół św. Mikołaja w Elblągu nie jest historyczną katedrą biskupią (0)

Historyczna bazylika (za pierwsze dwie, punkty tylko wówczas, jeśli nie są historycznymi katedrami) (6)

Elbląg, kościół katedralny św. Mikołaja Bpa (od 1992 r.) (6)

Historyczny zespół sakralny dużej wielkości Z (pierwsze dwa) (6)

brak

Mniejszy lub częściowo zachowany historyczny zespół sakralny (pierwsze dwa) (3)

Kadyny, gm. Tolkmicko, zespół klasztorny franciszkanów (3)

Historyczna znacząca świątynia innych religii ZD (za pierwsze dwie) (6)

brak

Sanktuarium historyczne o znaczeniu międzynarodowym (10)

brak

Sanktuarium historyczne o znaczeniu krajowym lub diecezjalnym (pierwsze) (6)

brak

Sanktuarium o znaczeniu ponadregionalnym bez historycznego kultu (pierwsze dwa)

brak

Inne sanktuarium tej rangi lub sanktuarium o znaczeniu regionalnym bez historycznego kultu (pierwsze dwa) (3)

Elbląg, kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski, Sanktuarium Matki Bożej

Nieustającej Pomocy (3)

Święty Gaj, gm. Rychliki, diecezjalne sanktuarium św. Wojciecha (3)

Inna historyczna stale dostępna świątynia innych wyznań i religii (4)

brak (działające świątynie innych wyznań i religii nie mają charakteru historycznego w tej funkcji) (0)

Inna świątynia innych wyznań i religii Z (2)

Elbląg: Kościół polskokatolicki pw. Dobrego (pomennonicki), ul. Warszawska (2)

Elbląg, cerkiew prawosławna pw. św. Marii Magdaleny, ul. Sadowa 58 (0)

Tolkmicko, kościół Matki Bożej Anielskiej (polskokatolicki) (0)

Godkowo, cerkiew grekokatolicka pw. Opieki Matki Bożej (0)

Elbląg, kaplica ewangelicko-augsburska pw. Św. Anny, ul. R. Traugutta 15 (0)

Pasłęk, cerkiew grekokatolicka (d. kościół) św. Józefa (zbudowany 1855 r.) (0)

Aktualna siedziba biskupia (6)

Elbląg, bazylika katedralna pw. św. Mikołaja (6)

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (pierwsze trzy) (4)

Pasłęk, kościół parafialny pw. św. Bartłomieja Apostoła (gotycki) (4)

Elbląg, kościół pw. bł. Doroty z Mątówów (szachulcowy) (4)

Młynary, kościół parafialny pw. św. Apostołów Piotra i Pawła (gotycki, XIV w.) (4)

Tolkmicko, Kościół par. Św. Jakuba Apostoła (gotycki, XIV w.) (0)

Rozgart, gm. Markusy, kościół pomennonicki, św. Piotra i Pawła, akt. Katolicki (0)

Jezioro, gm. Markusy, kł. Wniebowzięcia NMP z końca XIX w. (d. menonicki) (0)

Jegłownik (gm. Gronowo Elbląskie), kościół MB Nieustającej Pomocy

(poewangelicki, zb.1804 r.) (0)

Milejewo, kościół św. Stanisława, gotycki, XIV w. (0)

I.A. b) Zamki i pałace:

Monumentalny zamek lub pałac historyczny, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy) (12)

brak

Monumentalny zamek lub pałac historyczny, ZD (za pierwsze trzy) (10)

brak

Zamek lub pałac historyczny, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy) (5)

brak

Zamek lub pałac historyczny ZD (za pierwsze trzy) (3)

Pasłęk, zamek pokrzyżacki (3)

Kadyny, gm. Tolkmicko, pałac (XVII wiek, później przebudowywany) (3)

Kwitajno, gm. Pasłęk, pałac Dönhoffów (3)

Zamek lub pałac stylizowany D (za pierwsze dwa*) (2)

Janów Pomorski, zespół pałacowy i folwarczny (2 poł. XIX w.) (o)

Drulity, gm. Pasłęk, pałac rodu Krahmer (zb. 1853 r.), późnoklasycystyczny (o)

Elbląg, pałac Adolfa Neufeldta (przemysłowca) (o)

Dwór lub inna rezydencja, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy**) (6)
brak

Ruina historycznego zamku/grodu/pałacu D (za pierwsze trzy***) (2)

brak

Ruina historycznego zamku, pałacu, grodu niedostępna (za pierwsze trzy****) (1)

Weklice, gm. Elbląg, grodzisko pruskie (zły stan zachowania) (o)

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:

Średniowieczny cenny zespół urbanistyczny z rynkiem i ulicami, zachowany w znacznej części (za pierwsze trzy) (12)

brak

Inny cenny zespół urbanistyczny na przynajmniej krajową skalę (10)

Stare Miasto w Elblągu - odbudowany zespół obiektów, w tym Ścieżka Kościelna (10)

Historyczny zespół urbanistyczny z rynkiem, zachowany we fragmentach (pierwsze dwa) (3)

Pasłęk, zespół średniowiecznego miasta (3)

Tolkmicko, zespół rynkowy z kościołem farnym i basztą (3)

Budynek o znacznych walorach architektonicznych, miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze trzy) (6)

brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych, miejsce ważnych wydarzeń* Z (pierwsze dwa*) (3)

Elbląg, historyczny budynek Gimnazjum (dziś Muzeum Archeologiczno-Historyczne): w 1525 r. uruchomiono tu pierwsze w Polsce gimnazjum humanistyczne (3)

Elbląg, relikty zamku krzyżackiego (dziś Muzeum Archeologiczno-Historyczne) - niezachowane (o)

Budynek o znacznych walorach architektonicznych ZD (pierwsze trzy**) (4)

Pasłęk, ratusz (średniowieczny (4)

Elbląg, dawny kościół Św. Ducha (dziś Biblioteka Elbląska) (4)

Elbląg, dawny kościół dominikański (dziś Galeria EL) (4)

Tolkmicko, budynek stacji kolejowej (secesyjny, zbudowany 1901r.) (o)

Budynek – miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze dwa***) (4)

brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych Z (pierwsze trzy****) (3)

Menonickie domy podcieniowe:

Stalewo (gmina Markusy) (3)

Rozgart (gmina Milejewo) (3)

Zwierzno (gmina Markusy) (3)

Dzierzgonka (gmina Markusy) (o)

Węgle-Żukowo (gm. Markusy) (o)

Elbląg, Pałac Augusta Abbega (o)

Budynek, miejsce ważnych wydarzeń Z (pierwsze dwa*****) (1)

brak

Historyczne fortyfikacje miejskie zachowane w znacznej części ZD (4)

Paślęk, fortyfikacje miejskie z bramami (4)

Znaczne fragmenty historycznych fortyfikacji miejskich (2)

brak

Ruiny fortyfikacji miejskich (1)

brak

Zachowane w znacznej części zespoły zabytkowe związane z dziejami innych niż polska grup etnicznych (za pierwsze dwa zespoły) (7)

Elbląg – Stare Miasto, historyczne, ważne miasto portowe, członek Hanzy morskiej do 1466 niemiecka (7)

Pojedyncze zabytki związane z dziejami innych grup etnicznych ZD (za pierwsze dwa*) (4)

Kadyny, gm. Tolkmicko, dawna letnia rezydencja cesarza Wilhelma II (4)

Krosno gm. Paślęk, cmentarz alianckich jeńców wojennych z I wojny światowej (4)

Elbląg, dawny Menonicki Dom Modlitwy (o)

Gm. Markusy, Elbląg, Rychliki – menonickie (holenderskie) domy podcieniowe (bonitacja w innej kategorii) (o)

Częściowo zniszczone lub niedostępne obiekty związane z innymi grupami etnicznymi (pierwsze dwa) (1)

brak

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu międzynarodowym ZD (pierwszy) (10)

Pochylnie Kanału Elbląskiego, jako zespół (10)

Gmina Rychliki: Pochylnie Buczyniec, Kąty, Oleśnica, Jelenie

Gmina wiejska Elbląg: Pochylnia Całuny

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu krajowym ZD (pierwsze dwa*) (7)

brak

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu regionalnym ZD (do trzech***) (3)

Elbląg, Wyspa Spichrzów (3)

Gmina Elbląg (Bielnik Pierwszy) - Kanał Jagielloński, historyczny szlak żeglugi (3)

Elbląg, dwa mosty zwodzone (Wysoki i Niski) na rzece Elbląg (o)

Szopy (gm. Gronowo Elbląskie) zwodzony most na rzece Fiszewce (o)

Jezioro (gm. Markusy) zwodzony most drogowy nad rzeką Tiną o konstrukcji ażurowej (1895 r.) (o)

Historyczna funkcjonująca stale linia kolejowa lub żegluga (tylko za przystanek początkowy lub końcowy danej linii) (6)

Żegluga Ostródzko-Elbląska, codzienne rejsy po Kanale Elbląskim z obserwacją techniki pochylni i przemieszczania statków po lądzie (6)

Historyczna funkcjonująca sezonowo lub nieregularnie linia kolejowa lub żegluga (lub przystanki pośrednie linii stałej) (za pierwszy przystanek – 4)

Nadzalewowa Kolej Drezynowa (Kadyny – Tolkmicko – Frombork), oferta przejazdów drezynami (4)

I.A. d) Obiekty militarne:

Zespół forteczny o bardzo dużym znaczeniu militarnym, zachowany w znacznej części ZD (10)

brak

Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu lub zachowany w mniejszej części* ZD (4)

brak

Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu, dostępny sezonowo lub w mniejszej części**

brak

Pojedyncze zachowane obiekty forteczne ZD (za pierwsze dwa^{***}) (2)

brak

Pojedyncze obiekty forteczne częściowo dostępne, ruiny fortec (pierwsze dwie^{****}) (1)

brak

Zachowana w dużej części, dostępna linia umocnień, ważna strategicznie (pierwsze dwie) (4)

brak

Zachowana w niewielkiej części, dostępna linia umocnień* (2)

Pasłęk: ok. 1 km. Odcinek umocnień miejskich z Bramą Kamienną; Przedmieście Młyńskie z Bramą Młyńską (2)

Pojedyncze dostępne fragmenty umocnień (pierwsze dwa) ** (1)

Elbląg, Brama Targowa (1)

Tolkmicko, baszta obronna przy ul. Basztowej (0)

Jęglownik, gm. Gronowo Elbląskie, fragment szańca tzw. nowodworskiego (zachowany jedynie zarys ziemny) (0)

Dodatkowe punkty za obiekty dziedzictwa kulturowego:

Obiekt Dziedzictwa Kulturowego o znaczeniu międzynarodowym ZD: UNESCO (dodatkowo 30),

brak

Obiekt będący na polskiej liście Pomników Historii ZD (jeśli nie znajduje się on na liście UNESCO) (15)

Kanał Elbląski (wpis w 2011 r.), w mieście Elbląg oraz gminach Elbląg, Markusy, Rychliki (15)

Przy braku ogólnej dostępności obiektów z tej grupy punkty są odejmowane, pozostawia się tylko 1/3 punktów przyznanych za dany obiekt, jeśli inaczej nie wskazano.

nie dotyczy

Dodatkowe punkty za wszystkie miejsca lub obiekty wpisanych powyżej klas:

Za stałych przewodników miejskich oprowadzających po obiektach lub przewodników obiektowych w j. polskim (za pierwsze pięć) (po 2 pkt)

Elbląg, Oddział PTTK Ziemi Elbląskiej (ul. Krótka 5), Zespół Staromiejski Elbląga, katedra św. Mikołaja, Brama Targowa, Galeria EL, ścieżka Kościelna (2+2+2+2+2) (10)

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników (w pierwszych pięciu obiektach) (1 pkt)

Elbląg, Oddział PTTK Ziemi Elbląskiej: Zespół Staromiejski Elbląga, katedra św. Mikołaja, Brama Targowa, Galeria EL, Ścieżka Kościelna - języki angielski, niemiecki, rosyjski, ukraiński (1+1+1+1+1) (5)

Za możliwość zamówienia przewodnika obiektowego** (pierwsze pięć) (1 pkt)

Biblioteka Elbląska, Muzeum Archeologiczno-Historyczne (bonitowane niżej) (0)

Pasłęk, przewodnik miejski Magdalena Żółtowska-Sikora (1)

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników (w pierwszych pięciu) (po 1 pkt)

brak

Przewodniki elektroniczne po miejscu lub obiekcie (za pierwsze trzy) (1),

brak

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego miejsca lub obiektu (pierwsze 2) (po 2 pkt)

brak

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania miejsca lub obiektu (za pierwsze 2) (po 1 pkt)

brak

Wersje obcojęzyczne przewodników elektronicznych (przynajmniej dwie wersje obcojęzyczne, w pierwszych trzech obiektach) (dodatkowo po 1 pkt)

brak

Własny materiał informacyjny w obiekcie, jak publikacje monograficzne, albumy (za pierwsze trzy obiekty) (1 pkt),

brak

Własny materiał informacyjny w obiekcie w językach obcych (przynajmniej dwóch) w pierwszych trzech obiektach (1 pkt)

brak

Za bardzo dobry (2) lub dobry (1) stan konserwacji i estetyki najważniejszych trzech obiektów (element uznaniowy) można doliczyć w sumie od 1 do 2 punktów dla całego regionu).

brak

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące:

I.B. a) Budowle historyczne i monumenty:

Monumenty (pomniki) o znaczeniu międzynarodowym (każdy) (8)

brak

Monumenty (pomniki) o znaczeniu krajowym (do trzech*) (6)

brak

Monumenty (pomniki) o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2)

Buczyniec, Pomnik G.J. Stenkego, budowniczego Kanału Elbląskiego (2)

Elbląg: Pomnik Ofiar Grudnia 1970 (2)

Pomniki lub obiekty małej architektury o znaczeniu lokalnym (do trzech***) (1)

Kwitajny, gm. Pasłęk: pomnik mieszkańców poległych w I Wojnie Światowej (1)

Fiszewo, gm. Gronowo Elbląskie, pomnik (głaz) powstańców listopadowych zamordowanych w 1832 r. (0)

Pagórki, gm. Tolkmicko, Kamień Cesarski, upamiętnia pobyt Wilhelma II (0)

Elbląg, Obelisk Ferdynanda Schichau, przemysłowca (0)

Elbląg: fontanna na pl. Słowiańskim (1908 r.) (0)

Elbląg: Pomnik Piekarczyka (obok Bramy Targowej) (0)

Miejsca historyczne o znaczeniu międzynarodowym (do trzech) (8)

brak

Miejsca historyczne o znaczeniu krajowym (do trzech) (4)

Janów Pomorski, gm. Elbląg: Truso, na wschodnim brzegu jeziora Druzno - relikty skandynawskiej osady handlowej (emporium) z IX/X wieku (4)

Miejsca historyczne o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2)

brak

Miejsca związane z akcją utworów literackich **lub filmowych** o międzynarodowym znaczeniu (pierwsze trzy) (3)

brak

Miejsca związane z akcją utworów literackich **lub filmowych** o krajowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (2)

Hajdenrajch W., 2020, Elbing-Elbląg. Na zakręcie historii (powieść), Novae Res, Gdynia (2)

1970 – Film: *Krajobraz po bitwie* (reż. Andrzej Wajda): sceny: plenery w Parku Bażantarnia i na „autostradzie” (2)

2012 – Film: *Bejbi Blues* (dramat), (reż. Katarzyna Rosłaniec) sceny: Galeria El (2)

2007 – serial: „Odwrócenie” (reż. Jarosław Sypniewski, Michał Gazda), serial kryminalny; plenery w okolicach Elbląga (0)

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu (do trzech) ZD (2)
brak

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu niedostępne lub częściowo zachowane (za pierwsze dwa*) (1)

brak

Miejsca związane z biografią osób o regionalnym znaczeniu (pierwsze dwa) (1)

brak

Miejsca związane z biografią osób innej narodowości, ważnych w skali krajowej dla tych narodowości (za pierwsze dwa) (2)

brak

I.B. b) Cmentarze historyczne

Nekropolia zbiorowa władców Polski (8),

brak

Nekropolia zbiorowa innych znanych w skali kraju osobistości (do trzech) (5)

brak

Nekropolia zbiorowa znanych osobistości w skali regionu (do trzech) (2)

brak

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali międzynarodowej (6)

brak

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali kraju (do trzech) (2)

brak

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali regionu (do trzech) (1)

Elbląg, Cmentarz Agrykola, o. Andrzej Klimuszko (1905–1980) – franciszkanin i zielarz, jasnowidz (1)

Elbląg, Cmentarz Agrykola, Zbigniew Godlewski („Janek Wiśniewski”), pracownik portu Gdynia, ofiara wydarzeń grudniowych 1970 r. (1)

Inny cmentarz zabytkowy z ciekawymi obiektami sztuki sepulkralnej*** (do dwóch) ZD (1)

Markusy, cmentarz mennonicki z XVIII w. (1)

Pasłęk, cmentarz żydowski (1)

Fiszewo, gm. Gronowo Elbląskie, cmentarz mennonicko-ewangelicki z XVIII/XIX w. (0)

Wikrowo, gm. Gronowo Elbląskie – cmentarz mennonicki z przełomu XVIII i XIX w. (0)

Ponadto: Elbląg, cmentarz żołnierzy radzieckich (bez znanych pochówków) (0)

Za każdy cmentarz zabytkowy lub inną nekropolię o znacznie ograniczonej dostępności – odejmuje się połowę przyznanych punktów
nie dotyczy

I.B. c) Budowle współczesne

Budowle współczesne o bardzo wysokiej wartości architektonicznej D (do dwóch) – (5)

brak

Budowle współczesne o bardzo wysokiej wartości architektonicznej (nie dostępne) (do dwóch*) (2)

brak

Budowle współczesne o wysokiej wartości architektonicznej (do trzech**) (1)

Elbląg, budynek biurowca Alstom Power (po 1900) (1)

I.C) Pojedyncze dzieła sztuki:

Pojedyncze obiekty sztuki historycznej o znaczeniu międzynarodowym³⁰ (10)

brak

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu krajowym (do trzech) (5)

brak

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu regionalnym (do trzech*) (3)

brak

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu międzynarodowym (9)

brak

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu krajowym (do trzech*) (5)

brak

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2)

Elbląg, seria murali nawiązujących do historii i tożsamości miasta, m.in.

Mural Sprawy Elbląskiej z 1949 r., przy ulicy Ofiar Sprawy Elbląskiej (2023) (2)

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)

Muzea o znaczeniu międzynarodowym (10)

brak

Muzea o znaczeniu krajowym (do trzech) (8)

Elbląg, Muzeum Archeologiczno-Historyczne (8)

Muzea o znaczeniu regionalnym (do trzech) (5)

brak

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech***) (2)

Muzeum Regionalne w Tolkmicku (2)

Elbląg, Galera EL, biuro wystaw artystycznych (2)

Młynary, Muzeum im. Tadeusza Balickiego (prywatne) (0)

Muzea typu skansenowskiego duże o przynajmniej regionalnym zasięgu (10)

brak

Inne muzea typu skansenowskiego (za pierwsze dwa) (6)

brak

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu krajowym (w sumie za pierwsze trzy) (4)

brak

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym* (w sumie za pierwsze trzy) (2)

Elbląg, Muzeum Archeologiczno-Historyczne: Dookoła Świata. Globusy i mapy z kolekcji Ryszarda Formeli (2)

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na dużą skalę (ponad 10 placówek) (4)

brak

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na mniejszą skalę* (3-9 placówek) (2)

Tak, 2025, Muzeum Archeologiczno-Historyczne, Katedra św. Mikołaja, Biblioteka Elbląska (2)

Lokalne izby pamięci, ogólnodostępne prywatne kolekcje pamiątek (do trzech****) (1)
Buczyniec, gm. Rychliki, Izba Historii Kanału Elbląskiego (1)
Biblioteka Elbląska: stała wystawa interaktywna ELKAMERA, wystawy czasowe (1)

Pasłęk, Izba Historyczna (w budynku Biblioteki Miejskiej) (o)
Elbląg, Zbiory Stałe i Wystawy Centrum Spotkań Europejskich Światowid (o)
 Samodzielne prezentacje multimedialne (pierwsze dwie) (4)
brak (o)

Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach **dodatkowe** punkty za:

Ekspozycje i prezentacje multimedialne (do dwóch) (2)
Elbląg, Muzeum Archeologiczno-Historyczne: wystawa: Historia tuż za rogiem (2)
Elbląg, Muzeum A-H, Truso- legenda Bałtyku (2)
Elbląg, Muzeum A-H, „Świadectwa. Historia w twarzach, twarze historii” (o)
 Wersje obcojęzyczne ekspozycji i prezentacji multimedialnych (do dwóch) (za każdą 1)

Elbląg, Muzeum A-H, The Elbląg Virtual History Zone (1)
 Ekspozycje i prezentacje albo samodzielne placówki muzealne związane tematycznie z innymi grupami narodowymi lub etnicznymi, dziejami innych państw lub narodów (za pierwsze dwie z objaśnieniami w innym języku) (3)
Elbląg, Muzeum A-H: Chata Truso: Obiekt i program żywej historii (Normanowie) (3)

Elbląg, Muzeum A-H: Tu i teraz - wirtualna przejażdżka elbląskim Starym Miastem (lata 30. XX w. (Niemcy) (3)
 Przewodniki elektroniczne, papierowe lub pobieralne (1)
brak

Wersje obcojęzyczne przewodników elektronicznych (do 2 języków za każdy:) (1)
brak

Przewodnicy obiektowi stali (2)
brak

Przewodnicy obcojęzyczni obiektowi lub animatorzy doświadczeń (stali): każdy język do trzech (1)
brak

Przewodnicy obiektowi lub animatorzy doświadczeń tematycznych na wcześniejsze zamówienie** (1)

Elbląg, Muzeum Archeologiczno-Historyczne (1)

Biblioteka Elbląska (1)

Galeria EL (1)

Przewodnicy obiektowi lub animatorzy doświadczeń tematycznych na wcześniejsze zamówienie w przynajmniej 2 językach obcych (w braku stałych), za każdy język do trzech (1)

Elbląg, Muzeum Archeologiczno-Historyczne (tylko język angielski) (o)

Elbląg, Galeria EL - tylko język angielski (o)

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego muzeum (pierwsze 2) (po 2 pkt)

Elbląg, Muzeum Archeologiczno-Historyczne: Quiz muzealny dla dzieci (2)

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania muzeum (za pierwsze 2) (po 1 pkt)

Elbląg, Muzeum Archeologiczno-Historyczne: 5 tematów warsztatów tematycznych, m in. Historia pieniądza (1)

Elbląg, Muzeum Archeologiczno-Historyczne: około 20 tematów lekcji muzealnych, m.in. Na zamku krzyżackim – jeden dzień z życia (1)

Elbląg, Galeria EL warsztaty edukacyjne: 8 tematów (problematyka sztuki) (0)

Biblioteka Elbląska: warsztaty dla dzieci w dziale dla dzieci warsztaty adresowane do tej grupy (0)

Własny materiał informacyjny, wydany nie dawniej niż przed 5 laty (1)

Elbląg, Muzeum Archeologiczno-Historyczne, Studia Elbląskie (ostatni tom: Studia nad Truso t.5, 2024) (1)

Wersje obcojęzyczne własnego materiału informacyjnego (min. dwie wersje) (1)

Brak

Sklep muzealny otwarty w godzinach pracy muzeum (1)

Elbląg, Muzeum Archeologiczno-Historyczne (1)

Przy muzeach o znaczeniu **krajowym** dodatkowe punkty za:

Opis zbiorów w językach obcych (1)

Elbląg, Muzeum Archeologiczno-Historyczne (j. angielski- większość wystaw) (1)

Pojedyncze eksponaty (kolekcje) o znaczeniu międzynarodowym (do dwóch) (2)

brak

Przy muzeach **regionalnych i lokalnych** punkty dodatkowe za:

Stałe godziny otwarcia (1)

Pasłęk: Izba Historyczna (1)

Tolkmicko, Muzeum Regionalne (1)

Pojedyncze eksponaty lub kolekcje o znaczeniu międzynarodowym (do dwóch w sumie) (2)

brak

Pojedyncze eksponaty o znaczeniu krajowym (najwyżej jeden) (1)

brak

Każdą wystawę tematyczną stałą powyżej czterech (do dwóch w sumie) (1)

Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu posiada 7 wystaw stałych, jednak ma ono status muzeum krajowego (0)

Własny materiał informacyjny, opracowania mniejsze (broшуry, foldery) (1)

brak aktualnych opracowań (0)

I.E. Eventy kulturowe:

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu międzynarodowym (7)

brak

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu krajowym (do dwóch) (6)

brak

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

Elbląg: Elbląskie Święto Muzyki, muzyczny, 3 dni, czerwiec (4)

Elbląg: Elbląskie Święto Chleba, kulinarny, 4 dni, sierpień (4)

Pasłęk, Pasłęcki Festiwal Organowy lipiec-sierpień, muzyczny (impreza rozproszona czasowo) (0)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu międzynarodowym (7)

brak

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu krajowym (do trzech) (6)

Tolkmicko: Międzynarodowy Złot Motocyklowy Kardan, czerwiec, 4 dni (techniczny- muzyczny) (6)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4)

Elbląg: Dni Elbląga, impreza historyczno-muzyczna, czerwiec, 3 dni (2025: 27-29 czerwca) (4)

Elbląg, Jazzbląg, festiwal muzyczny, lipiec, 2 dni (4)

Pasłęk, Regionalny Festiwal Folkloru (impreza jednodniowa o skali lokalnej, od 2025) (0)

Pasłęk: Dni Pasłęka, sierpień, 2 dni (muzyczny), skala lokalna (0)

Tolkmicko: Jakubowe Dni Tolkmicka, lipiec, 4 dni, religijno-miejskie, skala lokalna (0)

Młynary, Ogólnopolski Przegląd Kultury Mniejszości Narodowych Integracje (czerwiec, jednodniowy skala lokalna (0)

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu międzynarodowym (7)
brak

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu krajowym (do dwóch) (6)

brak

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

Truso Fest – Wikiński Festiwal Wody i Ognia (Elbląg, Janów), czerwiec, jeden dzień, program stacjonarny i rajd Elbląg - Janów (4)

Rzadsze eventy kultury wysokiej lub masowej o znaczeniu międzynarodowym (jeden) (4)

brak

Regularne działanie na terenie regionu grup inscenizacji historycznej (za pierwsze dwie) (5)

Elbląg: Elbląskie Bractwo Historyczne (5)

Elbląg: Stowarzyszenie Miłośników Truso (5)

Dodatkowy punkt przyznaje się za każdy dzień trwania danego eventu kultury masowej ponad 4 dni (jednak nie więcej niż 3 punkty w sumie)

Brak (0)

I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe:

Z ofertą turystyczną (do dwóch) (2)

Krasin, gm. Pasłęk, Eko Snails Garden (farma hodowlana ślimaków jadalnych), zwiedzanie „Szlaku Ślimaka i linii technologicznej, w stałej ofercie (2)

Elbląg: Wójcik Fabryka Mebli (możliwość zwiedzania zakładu na zamówienie) (2)

Z ofertą kulturową (do dwóch): (2)

brak

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego zakładu (pierwsze 2) (po 2 pkt)

Krasin, gm. Pasłęk, Eko Snails Garden (degustacja potraw ze ślimaków w ramach zwiedzania (2)

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania zakładu (za pierwsze 2) (po 1 pkt)

brak

Dodatek za obsługę w językach obcych: (minimum dwa języki obce- każda oferta) (1)
brak

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

ZOO, Akwaria, Parki Dzikich Zwierząt, inne duże obiekty zoologiczne (za każdy do

trzech) (4)

brak

Park Narodowy z muzeum przyrodniczym na terenie regionu (za każdy) (8)

brak

Park Krajobrazowy na terenie regionu (do trzech) (2)

Park Krajobrazowy Wysoczyzna Elbląska, m. Elbląg, gm. Elbląg, gm. Tolkmicko, gm. Milejewo (2)

Rezerwat przyrody na terenie regionu (Poza Parkami Narodowymi i Krajobrazowymi) do trzech) (1)

Rezerwat Jezioro Drużno, gm. Elbląg (1)

Rezerwat Zatoka Elbląska (ornitologiczny) gm. Elbląg, gm. Tolkmicko (1)

Rezerwat Kadyński Las, gm. Tolkmicko (1)

Rezerwat Pióropusznikowy Jar, gm. Tolkmicko, gm. Młynary (o)

Rezerwat Dolina Stradanki, gm. Tolkmicko (o)

Rezerwat Zatoka Elbląska, gm. Elbląg i gm. Tolkmicko (morski, ornitologiczny) (o)

Rezerwat Buki Wysoczyzny Elbląskiej, gm. Tolkmicko, leśny (o)

Rezerwat Nowinka, gm. Tolkmicko, leśny (o)

Rezerwat Lenki (leśny), Gmina Młynary (o)

Rezerwat Bukowa Góra, gm. Milejewo (leśny) (o)

Rezerwat Ostoja Bobrów na rzece Pasłęce (faunistyczny), gm. Godkowo (i inne) (o)

Rezerwat Dęby w Krukach Pasłęckich, gm. Pasłęk (leśny) (o)

Ogród Botaniczny, Palmiarnia, Arboretum (za pierwsze dwa obiekty) (4)

brak

Ogród przy rezydencji, park kultywowany (za pierwsze dwa obiekty) (2)

brak

Park miejski duży kultywowany (pow. od 4 ha) z obiektami sztuki (pierwsze dwa) (2)

Elbląg, Park Leśny Bażantarnia (2)

Elbląg, Park Planty (2)

Park miejski duży, kultywowany, bez obiektów sztuki* (za pierwsze dwa) (1)

Elbląg, Park Modrzewie (o)

Pasłęk, Park Ekologiczny im. Stanisława Pankalli (o)

Park miejski mniejszy (powierzchnia od 1-4 ha) z obiektami sztuki** (za pierwszy) (1)

Młynary, Park Majowy Gaj (o)

Tolkmicko, Park Miejski (o)

Inne walory przyrodnicze:

Raczki Elbląskie, gmina Elbląg (wiejska) depresja 1,8 uznawana (spornie) za najgłębszą w Polsce (o)

I.H. Szlaki kulturowe:

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu międzynarodowym (8)

Szlak Kopernikowski (6 obiektów w Elblągu, w tym katedra św. Mikołaja, Muzeum, Biblioteka) (8)

Pomorska Droga Św. Jakuba (obiekt w Elblągu, katedra św. Mikołaja) (8)

Szlak Kanału Elbląskiego (port w Elblągu, pochylnie w gm. Elbląg i Rychliki) (8)

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki o znaczeniu krajowym (za pierwsze trzy) (6),

brak

Przebiegające przez region materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu regionalnym (pierwsze dwa) (3)

brak

Materialne lub realne szlaki turystyczne w regionie (własne) (za pierwsze trzy) (3)
brak

Materialne lub realne szlaki lub trasy w poszczególnych miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (3)

Elbląg, Trasa Piekarczyka, historyczna trasa miejska, realna (3)

Elbląg: Szlak Starego Miasta, trasa miejska, realna, (3)

Wirtualne szlaki turystyczne, przebiegające przez teren regionu (za pierwsze trzy) (2)

Szlak Menonitów, regionalny, wirtualny (m. Elbląg, gm. Elbląg, gm. Markusy (2)

Szlak Pocztyliona (krajoznawczo-rekreacyjny, rowerowy: Elbląg – Pasłęk (Goryń) (2)

Szlak Świętego Wojciecha (Elbląg – Święty Gaj, gm. Rychliki), wirtualny (2)

Wirtualne trasy tematyczne w miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (1)

Elbląg: Szlak Form Przestrzennych, wirtualna trasa miejska (1)

Gm. Markusy, Ścieżka Dydaktyczna wzdłuż brzegu Jeziora Drużno (tematyka przyrodnicza), wirtualna (1)

Pasłęk: Miejska trasa turystyczna (oznaczony ciąg zabytków) (1)

Kadyny, gm. Tolkmicko: ścieżka przyrodniczo-edukacyjna Kadyński Las (do klasztoru ja Klasztornej Górze) (0)

Podziemne trasy turystyczne stale dostępne na terenie regionu (7)

brak

Regularna oferta objazdu turystycznego z przewodnikiem (za pierwsze dwie trasy) (3)

Statkiem po Trawie (wycieczka trasą wodną po Kanale Elbląskim – Żegluga Ostródzko-Elbląska (3)

Oferta objazdu turystycznego z przewodnikiem na zamówienie (pierwsze dwie) (1)

Pasłęk i Kanał Elbląski - Cuda gotyku & cuda hydrotechniki (LGD Łączy nas Kanał Elbląski (1)

Dodatkowe wersje językowe oferty objazdu z przewodnikiem (za dwie pierwsze) (1)

brak

Ponadto:

Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo (odcinek warmińsko-mazurski): Elbląg oraz gmina Tolkmicko – system rekreacyjny (0)

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:

II.A. Informacja turystyczna:

Informacja turystyczna na miejscu, regularnie czynna (2)

Elbląg, Ratusz, Biuro Informacji Turystycznej, Ratusz Staromiejski (2)

Zakres usług: informacja, sprzedaż materiałów, sprzedaż pamiątek, darmowe mapy, udostępnianie aplikacji.

Punkt IT w Pasłęku (Biblioteka Publiczna), ul. Bolesława Chrobrego 7 (0)

Punkt IT w Tolkmicku (Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury), ul. Świętojańska 1 (0)

Informacja Turystyczna Krainy Kanału Elbląskiego, ul. Kanału Elbląskiego 2 (0)

Informacja w językach obcych (za każdy język do trzech) (1)

Elbląg, Ratusz: angielski, niemiecki, ukraiński, rosyjski (3)

Przewodnicy miejscy lub terenowi na zamówienie (3)

Elbląg, Elbląski Oddział PTTK, ul. Krótka 5 (3)

Przewodnicy miejscy lub terenowi, (za każdy język do czterech) (1)

Elbląg, Elbląski Oddział PTTK: angielski, niemiecki, rosyjski, ukraiński (4)

Aktualny własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub jego miejscowości (ogólnie) (2)

K. Śluz, 2019, Elbląg Oswojony, Przewodnik, CSE Światowid, Elbląg (materiał wysokiej jakości, jednak nie jest aktualny (0)

Pańczuk S. (opr.), 2021, Diamenty Krainy Kanału Elbląskiego. Atrakcje turystyczne, Stowarzyszenie Łączy nas Kanał Elbląski LGD, Elbląg (materiał wysokiej jakości, jednak nie jest aktualny) (o),

Wersje obcojęzyczne materiału informacyjnego wysokiej jakości (każdy język do trzech) (1)

brak

Pozostały* aktualny materiał informacyjny: (1)

brak

Wersje obcojęzyczne pozostałego materiału informacyjnego* (od dwóch języków) (1)

brak

II.B. Infrastruktura turystyczna:

Hotele 5,4,3,2,1-gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane⁵¹ – (za pierwsze dwa obiekty każdej kategorii) (2)

*Hotele 5******

brak

*Hotele 4*****

Elbląg, Focus Hotel Premium Elbląg, ul. Stary Rynek 54-59 (2)

Elbląg, Hotel Młyn, ul. Kościuszki 132 (część 4 gwiazdkowa) (2)

*Hotele 3***:*

Elbląg, Hotel Atrium Elbląg, ul. Mostowa 13 (2)

Elbląg, Hotel Pod Lwem ul. Kowalka 1-10 (2)

Elbląg, Hotel Młyn, ul. Kościuszki 132 – część 3-gwiazdkowa (o)

Elbląg Hotel Żuławy, ul. Królewiecka 126 (o)

*Nowe Pole, gm. Elbląg; Hotel Nowa Holandia, 3***, Nowe Pole 1B (przy S-7) (o)*

*Hotele 2***

Elbląg, Hotel Sowa, al. Grunwaldzka 49 (2)

Elbląg, Galeona, ul. Krótka 5 (2)

*Hotele 1**

brak

Hostele:

Elbląg, Hostel Korona, ul. Władysława Reymonta 24 (2)

Elbląg, Aparthotel Dworzec, ul. Lotnicza 65 (2)

Elbląg, Elko Hotel, ul. Łęczycka 29 (o)

Camping:

Elbląg, Camping nr 61, ul. Panieńska 14 (2)

Buczyniec, gm. Rychliki: Camping Buczyniec (bez bungalowów) (2)

Pensjonaty i pokoje na wynajem

Pasłęk, Apartamenty Kamienica, ul. Dąbrowskiego 5 (2)

Elbląg, Apartamenty Piekarczyk, ul. Bednarska 19 (2)

Elbląg, JachtKlub, ul. Radomska 29 (o)

Elbląg, Dwór Bieland, ul. H. Poświatowskiej 1 (o)

Krosno gm. Pasłęk, Agropensjonat Furtak (o)

Tolkmicko: Przystań Tolkmicko, ul. Dzika 1b (o)

Kazimierzowo, gm. Elbląg, Zajazd Żuławy, Kazimierzowo 1 (o)

Kadyny, gm. Tolkmicko, Kadyny Folwark „Hotel & Spa”, Kadyny 18 (o)

Tolkmicko, Apartament Aleksandra, ul. Morska 3 (o)

Tolkmicko, Pokoje Maria Małysko-Dudek, ul. Kościelna 1 (o)

Gospodarstwa agroturystyczne:

Agroturystyka Elbląg, ul. Nowodworska 30 (2)

Krosno, gm. Pasłęk, Agroturystyka B. Jankowski (2)

Janów gm. Elbląg, GA Pałac w Janowie, Janów 1 (0)
Sapy, gm. Młynary, GA „Ziołowy Dzbanek” W. Nisiewicz, Sapy 20 (0)
Zastawno, gm. Młynary, GA i Ekofarma „Vitalis”. Zastawno 37 (0)
Bronikowo, gm. Młynary: GA Zielona Dolina, Bronikowo 5 (0)
Chojnowo, gm. Tolkmicko, GA Pod Orzechami, Chojnowo 24A (0)
Plajny, gm. Godkowo, GA Ogród Dobrych Myśli, Plajny 10 (0)
 Schroniska:
Tolkmicko, Szkolne Schronisko Młodzieżowe, ul. Szkolna 1 (2)
Pasłęk, Szkolne Schronisko Młodzieżowe przy ZSEiT, ul. ul. Wojska Polskiego 36 (2)
Elbląg, Bursa Szkolna nr 2, ul. Pułaskiego 1A (0)
 Istniejąca oferta pakietowa hoteli z usługami turystycznymi (za pierwsze dwie oferty w różnych klasach) (1)
Elbląg – grupa hotelowych pakietów jednoźródłowych kilku hoteli w mieście (1)
Kadyny Folwark Hotel & Spa (seria pakietów dla małych grup prywatnych (1)
 Restauracje z autentyczną kuchnią regionalną (za pierwszy obiekt) (3)
Elbląg, Restauracja Zmysły, ul. Rybacka 46 (3)
Elbląg, Restauracja Złote Jajo, ul. Generała Józefa Bema 16 (0)
 Restauracje z autentyczną krajową kuchnią tradycyjną (za pierwszy inny obiekt) (2)
Elbląg, Restauracja Stara Karczma, ul. Romualda Traugutta 48 (2)
Elbląg, Restauracja Studnia Smaków, ul. Studzienna 31A (0)
 Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)
Zielony Grąd, gm. Pasłęk, Smażalnia Okoń, Zielony Grąd 14, restauracja rybna (1)
Pasłęk, Restauracja Boston, ul. Chrobrego 9 (0)
Młynary, Restauracja DejaVu, ul. 1 Maja 2 (0)
Tolkmicko, Fregata Plaża, ul. Parkowa 4 (0)
Kadyny, gm. Tolkmicko, Restauracja w „hotelu” Folwark, Kadyny 18 (0)
Suchacz, gm. Tolkmicko, Restauracja Zapiecek, ul. Królowej Marii 1A (0)
Elbląg, Restauracja Beczka, ul. Studzienna 12a (0)
 Dodatkowe punkty za historyczne wnętrza restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)
Elbląg, Restauracja Stara Karczma (1)
Elbląg, Restauracja Zmysły (1)
 Dodatkowe punkty za ofertę kulturową w restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)
Elbląg, Restauracja Beczka, regularne koncerty (1)
 Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 22 (za pierwszą) (1)
Elbląg, Restauracja Stara Karczma, ul. Romualda Traugutta 48, do godz. 23.00 (1)
Elbląg, Restauracja Studnia Smaków, ul. Studzienna 31A, do 0.00 (0)
 Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 24 (za pierwszą) (1)
Elbląg, Restauracja Beczka, ul. Studzienna 12a, do godz. 1.30 (1)
 Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1)
Elbląg, Express Kebab, ul. Pomorska 29a (1)
Elbląg, Oliwka Pizzeria i Restauracja, ul. Wigilijna 6 (0)
Krasin, gm. Pasłęk, Bistro Ślimaka (potrawy ze ślimaków), Krasin 16a (0)
 Możliwość wynajęcia na miejscu autokaru, minibusa, samochodu (za pierwsze dwie oferty) (2)
Elbląg, Tom, Hol, ul. Fabryczna 4, wynajem busów i samochodów (2)

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:

Lotnisko z połączeniami międzynarodowymi w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (1 godzina na dotarcie) (4)
brak (najbliższy: Port Lotniczy Gdańsk-Rębiechowo, jest położony w odległości 75 km od Elbląga) (0).

Lotnisko z połączeniami krajowymi* w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (3)

brak

Duży dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (3)

PKP Elbląg, ranga 1 (3)

Inny* dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (2)

nie dotyczy

Dworzec autobusowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec Autobusowy Elbląg, ranga 1 (2)

Przystanek* autobusowy na miejscu (za pierwszy) (1)

nie dotyczy

Port pasażerski morski na miejscu (za pierwszy) (3)

Elbląg, Port Morski. Rejsy pasażerskie Żegluga Gdańskiej Elbląg - Krynica Morska (w sezonie, 1 dziennie) (3)

Czynna przystań* pasażerska morska lub rzeczna (za pierwszą) (1)

Elbląg, Przystań końcowa Żegluga Ostródzko-Elbląskiej, Buczyniec, gmina Rychliki, Przystań etapowa ŻOE (1)

Autostrada lub droga szybkiego ruchu w odległości mniej niż 20 km (za pierwsze dwie) (4)

Droga Ekspresowa S-7 (Gdańsk-Warszawa- Kraków), węzły: Elbląg-wschód, Elbląg-Zachód (4)

Droga główna krajowa w odległości mniej niż 10 km (za pierwsze dwie) (2)

DK22/ S-22, ranga 3, Grzechotki – Elbląg ... Chojnice – Kostrzyn n. Odrą (2)

DK 77, ranga 2, Elbląg - Nowy Dwór Gdański (2)

Inne połączenie* bez utrudnień dla autokarów (za pierwsze dwa) (1)

DW 503, ranga 4, Malbork-Braniewo (o)

Dawna DK 7, ranga 2, Elbląg-Frombork (o)

Obecność komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (2)

Zakład Komunikacji miejskiej w Elblągu (2)

Kursy nocne komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (1)

brak (o)

Całodobowa oferta taxi na miejscu (1)

Elbląg Rabat Taxi – ponadto inne przedsiębiorstwa (1)

Stała oferta powozów, bryczek i inna retro (za pierwszą ofertę) (3)

Kadyny, gm. Tolkmicko, przejazdy bryczkami (3)

Oferta powozów, bryczek i inna retro na zamówienie (za pierwszą ofertę) * (1)

nie dotyczy (o)

II.D. Promocja turystyczna:

Samodzielny udział regionu lub wchodzących w jego skład miejscowości, gmin lub obiektów w światowych prestiżowych targach turystycznych (za każde stoisko w roku do trzech) (3)

Nie stwierdzono w latach 2024 i 2025 (o)

Samodzielny udział regionu lub innych podmiotów (jak wyżej) w krajowych targach turystycznych* (za każde stoisko do trzech) (2)

nie stwierdzono w latach 2024 i 2025 (o)

Wydawanie regularnych publikacji o charakterze promocyjnym (za pierwsze 2 w ostatnim roku) (1)

Brak w roku 2025 (o)

Zorganizowanie podróży/wizyty medialnej w ostatnich 2 latach (2)

Brak w latach 2024 i 2025 (o)

Zorganizowanie konferencji naukowej lub popularyzacyjnej związanej z turystyką w ciągu ostatniego roku (1)
brak w roku 2025 (0)

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:

III.A. Instytucje kultury

Teatr stały (za pierwszy obiekt) (3)

Elbląg, Teatr im A. Sewruka (3)

Filharmonia na miejscu (3)

brak

Stała oferta koncertów muzycznych* (za pierwszą ofertę) (2)

Elbląska Orkiestra Kameralna (2)

Sezonowa oferta teatralna lub muzyczna** (za pierwsze dwie oferty) (1)

nie dotyczy

Opera na miejscu (2)

brak

Teatr muzyczny (operetka, rewia lub musical) na miejscu (za pierwszą ofertę) (2)

brak

Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2)

Elbląg, Kino Światowid (2)

III.B. Atrakcje krajobrazowe:

Góry ze znakowanymi szlakami turystycznymi na terenie regionu (2)

brak

Jeziora (zdadne do kąpieli, dostępne) ze szlakami pieszymi/rowerowymi (pierwszy akwen) (2)

brak

Brzeg morski na terenie regionu (3)

Gm. Tolkmicko, Zalew Wiślany (3)

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa) (1)

Tolkmicko, Diabelski Kamień w Zalewie Wiślanym (1)

Elbląg, Dąb pomnikowo ul. Legionów (1)

Wieże widokowe stałe dostępne (za pierwsze dwie) (1)

Elbląg, wieża katedry św. Mikołaja z tarasem widokowym (1)

Dłużyna, gm. Elbląg, punkt widokowy przy Stacji Pomp, nad Jeziolem Drużno (1)

Tolkmicko, wieża widokowa w budynku ratusza (0)

Kadyny, gm. Tolkmicko, Klasztorna Góra (wieża widokowa) (0)

Możliwość zamówienia lotu turystycznego nad regionem lub miejscowością (za pierwszą) (3)

Elbląg – loty widokowe Aeroklubu Elbląskiego nad całym mikroregionem i Fromborkiem (3)

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna:

Baseny kryte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt) (2)

Elbląg, kryta pływalnia, ul. Robotnicza 68 (2)

Baseny otwarte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt przy braku basenu krytego) (1)
nie dotyczy (0)

Plaże morskie ogólnodostępne, plaże jeziorne, rzeczne – (za pierwszy obiekt) (2)

Tolkmicko, plaża miejska nad Zalewem Wiślanym (2)

Stała oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (2)

Elbląg, Szkoła Języków Obcych Regent (2)

Sezonowa* oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (1)
nie dotyczy (o)

Stale centra sportowe z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (2)

Elbląg: Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, kompleks aktywnej rekreacji (2)

Sezonowe* centra sportowe z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (1)

nie dotyczy (o)

Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt) (1)

Elbląg, Stadion Miejski, ul. Agrykola 8 (1)

Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze, inne) (pierwsze dwa) (1)

Kikoły, gm. Elbląg, KJ Herkules Konie Milena Kisiel (jeździectwo) (1)

MKS Truso Elbląg: koszykówka, siatkówka, piłka ręczna, lekkoatletyka, judo, kolarstwo (1)

Lodowiska ogólnodostępne stałe (za pierwszy obiekt) (2)

Elbląg, Lodowisko Helena, ul. Karowa 1 (2)

Lodowiska sezonowe* (za pierwszy obiekt) (1)

nie dotyczy (o)

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:

IV. A. Instytucje w regionie:

Obecność uniwersytetu w regionie (za pierwszy) (4)

brak

Obecność innej uczelni wyższej w regionie (za pierwsze dwie) (2)

Akademia Nauk Stosowanych w Elblągu (publiczna), ul. Wojska Polskiego 1 (2)

Akademia Medycznych i Społecznych Nauk Stosowanych (niepubliczna), ul. Lotnicza 2 (2)

Obecność siedziby władz państwowych (5)

brak

Obecność siedziby władz wojewódzkich (2)

brak

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:

Oficjalne kurorty (za pierwsze trzy miejscowości) (4)

brak

Sanatoria i ogólnodostępne ośrodki rehabilitacji (punkty za pierwsze dwa obiekty) (2)

brak

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie:

Regularne organizowanie imprez targowych o przynajmniej krajowym zasięgu (2)

brak

Obecność krajowych central wielkich firm w regionie (za pierwsze trzy) (2)

brak

Całoroczne centra konferencyjne (za pierwszy obiekt) (3)

Elbląg, Centrum Spotkań Europejskich Światowid (3)

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:

Galeria zakupów o znaczeniu regionalnym (za pierwszy obiekt) (4) za jeden następny (2)

Elbląg, Galeria Ogrody, ul. Plk. Stanisława Dąbka 152 (2)

Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych z patentem europejskim (za pierwszy obiekt) (2)

brak

Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych znanych na skalę krajową (za pierwszy obiekt) (1),

brak

Deptak handlowy (za pierwszy) (2)

brak

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów:

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1)

Powiat elbląski- powiat Steinburg (Niemcy) (1)

Ebląg - Leer (Niemcy) (1)

Elbląg - Ronneby (Szwecja) (1)

Elbląg - Druskienniki (Litwa) (1)

Elbląg - Tarnopol (Ukraina) (0)

Elbląg- Liepaja (Łotwa) (0)

Elbląg - Compiègne (Francja)(0)

Elbląg Trowbridge (Wlk. Brytania) (0)

Elbląg- Coquimbo (Chile)(0)

Elbląg- Baoji (Chiny)(0)

Elbląg- Tainan (Tajwan) (0)

Pasłęk - La Couronne (Francja) (0)

Pasłęk - Itzehoe (Niemcy) (0)

Tolkmicko - Ostseebad Heringsdorf (Niemcy) (0)

Młynary - Gmina Brokdorf (Niemcy) (0)

Podsumowanie:

kategoria I: 313 punktów

kategoria II: 83 punkty

kategoria III: 30 punktów

kategoria IV: 13 punktów

Łącznie: 439 punktów

Tabela 1. Zestawienie punktacji w zakresie potencjału turystyki kulturowej dla Elbląga i powiatu elbląskiego

Kategoria	Podkategoria	Liczba uzyskanych punktów	Maksymalna liczba punktów
Punty dodatkowe w kategorii I A: I. Potencjalne cele turystyki kulturowej	I.A Zabytki (łącznie)	156 (razem)	450
	I.A. a) Obiekty sakralne	35	130
	I.A. b) Zamki i pałace	9	110
	I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne	78	110
	I.A. d) Obiekty militarne	3	50
	Punkty dodatkowe w kategorii IA.	31	50
	I.B. Miejsca historyczne lub znaczące	20 (razem)	170
	I.B. a) Budowle historyczne i monumenty	15	100
	I.B. b) Cmentarze historyczne	4	50
	I.B. c) Budowle współczesne	1	20
	I.C. Pojedyncze dzieła sztuki	2	70

	I.D. Muzea i wystawy wraz z punktami dodatkowymi	41	200
	I.E. Eventy kulturowe	36	140
	I.F. Zakłady przemysłowe z ofertą turystyczną	6	20
	I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza	9	50
	I.H. Szlaki kulturowe	43	100
	<i>RAZEM za kategorię I</i>	313	1200
II. Elementy obsługi turystycznej	II.A. Informacja turystyczna	12	30
	II.B. Infrastruktura turystyczna	48	50
	II.C. Infrastruktura komunikacyjna	23	30
	II.D. Promocja turystyczna	0	20
	<i>RAZEM za kategorię II</i>	83	130
III. Pozostała oferta czasu wolnego	III.A. Instytucje kultury	8	14
	III.B. Atrakcje krajobrazowe	10	14
	III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna	12	12
	<i>RAZEM za kategorię III</i>	30	50
IV. Inne czynniki wspierające turystykę kulturową	IV.A. Instytucje w regionie	4	16
	IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej	0	10
	IV.C. Oferta turystyki biznesowej	3	10
	IV.D. Oferta shoppingu	2	10
	IV.E. Zagraniczne partnerstwa miast i mikroregionów	4	4
	<i>RAZEM za kategorię IV</i>	13	50
SUMA (WSZYSTKIE KATEGORIE)		439	1430

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników analizy

III. Ocena mikroregionu z punktu widzenia turystyki kulturowej

Dane podstawowe: Z geograficznego punktu widzenia miasto Elbląg oraz powiat ziemski elbląski są położone na obszarze Wysoczyzny Elbląskiej (obejmując cały jej teren), Żuław Wiślanych (część zachodnia i południowo-zachodnia powiatu, nazywana też Żuławami Elbląskimi), Wybrzeża Staropruskiego (wąski fragment terytorium wzdłuż brzegu Zalewu Wiślanego), Równiny Warmińskiej (wschodnia część terytorium) oraz na północnym skrawku Pojezierza Iławskiego [Kondracki, Richling 1994]. Na terenie powiatu występuje brzeg morski (Zalew Wiślany), występują zauważalne różnice wysokości bezwzględnej oraz znajduje się tu jedno większe jezioro Drużno. Ze względu na występujące lokalnie depresje żuławskie (w tym punkt we Raczkach Elbląskich, gm. Elbląg (1,8 m. p.p.m) oraz w Marzęcinie, czyli nieco dalej na północny zachód od miasta, już w powiecie nowodworskim (2,2 m p.p.m.) Elbląg jest uznawany za najniżej położone miasto Polski. Obszar badanego mikroregionu obejmuje gminę miejską Elbląg (miasto na prawach powiatu) oraz wszystkie gminy powiatu ziemskiego elbląskiego: gminę wiejską Elbląg, gminy miejsko-wiejskie Pasłęk, Tolkmicko, Młynary i gminy wiejskie Rychliki, Markusy, Gronowo Elbląskie oraz Milejewo (w sumie 9 jednostek samorządowych stopnia gminnego). Miasto Elbląg posiada powierzchnię 79,82 km² i zamieszkuje je około 112 tys. osób. Natomiast powierzchnia (ziemskiego) powiatu elbląskiego to 1430 km², a zamieszkuje go 57,2 tys. osób.

Wyniki analizy potencjału. W I kategorii waloryzacji (odnoszącej się do zasobów, zorganizowanych doświadczeń i systemów organizacji turystyki kulturowej) analizowany mikroregion uzyskał **313** punktów. Pozwala to określić jego potencjał jako duży.

IV. Podstawy oceny

Na opisaną wyżej ocenę w największej mierze wpłynęły: obecność trzech szlaków kulturowych o międzynarodowym znaczeniu, bogate zasoby dziedzictwa etnicznego (w tym wypadku menonickiego), oferta muzeów i stałych kolekcji oraz wystaw z własnym programem zorganizowanych doświadczeń tematycznych, kilka znaczących obiektów sakralnych, cykliczne wydarzenia a także trasy turystyczne o profilu kulturowym. Nie bez znaczenia pozostaje oferta zasobów przyrodniczych, współtworząca krajobraz kulturowy i będąca w stanie dobrze uzupełnić propozycje doświadczeń tematycznych. W szczegółach rozkład punktacji bonitacyjnej wskazuje, że miasto Elbląg i powiat ziemski elbląski najlepsze rezultaty uzyskały (wspólnie) w następujących zakresach: „zabytki” - 156 punktów (w tym „obiekty architektoniczne i techniczne”, z wyraźnym akcentem na te ostatnie) - 78 punktów, „szlaki kulturowe i trasy turystyczne” (43 punkty). „muzea, kolekcje i wystawy” – 41 punktów, „obiekty sakralne” – 35 punktów. Z kolei „kulturowo znacząca oferta przyrodnicza” otrzymała zaledwie 9 punktów, co jednak nie jest rezultatem braku takich zasobów (na terenie powiatu funkcjonuje park krajobrazowy, dwanaście rezerwatów przyrody i kilka większych parków), lecz niskiego poziomu organizacji oferty w tym jej wymiarze. Na „eventy kulturowe” przypadło z kolei w ramach bonitacji 36 punktów, co dla mikroregionu z dużym, historycznym miastem jest oceną niższą niż przeciętna. Tym samym badany mikroregion cechuje się wyższym niż przeciętny dla kraju potencjałem turystyczno-kulturowym w wymiarze odpowiadającym zainteresowaniom turystyki tematycznej (tworzonej głównie przez szlaki) i techniczno-industrialnej, w mniejszym stopniu zaś etnicznej i religijnej. Z kolei zidentyfikowana znacząca liczba i różnorodność zasobów atrakcyjnych z punktu widzenia turystyki muzealnej, eventowej oraz kulturowo-przyrodniczej nie uzyskała wysokiej bonitacji ze względu na ich rozproszenie i brak działań integracyjnych oraz koordynacyjnych, które zmierzałyby w stronę wykreowania tematyzowanej oferty i jej marketingu, co opisano w odnośnym dziale Raportu).

W kategoriach II i III analizy – weryfikujących potencjał w zakresie infrastruktury turystycznej oraz pozostałej oferty spędzania czasu wolnego, preferowanej przez turystów kulturowych, potencjał Elbląga oraz otaczającego go powiatu jest zadowalający. Nisko należy jednak ocenić skoordynowane wysiłki promocji turystyki kulturowej w mikroregionie, co jest wynikiem braku jej wyodrębnienie w marketingu i niskiej aktywności promocyjnej kierowanej na zewnątrz. Niżej niż przeciętnie wypadł również potencjał generowany przez pozostałe czynniki wspierające rozwój turystyki kulturowej (analizowany w kategorii IV). W zakresie bazy infrastruktury turystycznej przeprowadzona analiza wykazała wysoki, lecz nierównomierny potencjał (typowy dla całego kraju poza nadmorskimi i górskimi obszarami intensywnej turystyki rekreacyjnej). W samym Elblągu funkcjonują niemal wszystkie kategorie i typy oferty noclegowej, podczas gdy w powiecie ziemskim przeważają pensjonaty oraz gospodarstwa agroturystyczne, a hotele występują pojedynczo w miastach i zapewniają usługi tylko w jednej, rzadziej dwóch kategoriach. Stosunkowo uboga jest hotelowa oferta dla gości o skromniejszych zasobach budżetowych (niewiele hoteli 2-gwiazdkowych i zupełny brak hoteli 1-gwiazdkowych).

W obszarze organizacji turystyki istotnym atutem mikroregionu są wyznaczone i oznaczone szlaki kulturowe: przebiegające przez jego obszar i posiadające tu znaczące stacje (w przypadkach Szlaku Kulturowego Kanału Elbląskiego - o kluczowym dla systemu znaczeniu). Jednak problemem wszystkich szlaków poza Szlakiem Kulturowym Kanału Elbląskiego jest brak ich aktywnej lokalnej koordynacji: nie posiadają one na terenie miasta i powiatu aktywnych zarządców, wykonujących

jakiegokolwiek usługi na rzecz turystów. Personel obsługi turystyki jest aktywny głównie w obszarze informacji turystycznej (i tu wspomagany przez witryny internetowe) oraz w obszarze interpretacji dziedzictwa – tu czynni są przewodnicy miejscy, edukatorzy muzealni i animatorzy doświadczeń tematycznych. Aktywność promocyjna powiatu i gmin wchodzących w jego skład jest zauważalna tylko w wymiarze zarządzania informacją (jej zbieranie, aktualizacja i dystrybucja do turystów oraz obecność w infosferze internetowej) natomiast w ostatnich latach nie obejmuje organizacji podróży medialnych ani udziału w targach.

Oferta gastronomiczna Elbląga i powiatu ziemskiego ocenianych wspólnie jest bogata i różnorodna, oraz dość równomiernie zlokalizowana. Z punktu widzenia kulinarnego wymiaru turystyki jej ocena wypada pozytywnie dla całości obszaru: również w mniejszych miejscowościach (jak Tolkmicko, Pasłęk, Młynary) funkcjonują restauracje lub karczmy serwujące dania kuchni tradycyjnej lub nadmorskiej. Niektóre z nich posiadają również adekwatny wystrój wnętrz. Czas otwarcia lokali z tej grupy jest często przedłużony, co umożliwia osobom realizującym bardziej intensywny program zwiedzania korzystania z ich oferty na koniec dnia. Oferty kulinarnej nie promują aktywnie także samorządy miasta Elbląga, powiatu ziemskiego i pozostałych gmin.

Obsługa informacyjna turystów kulturowych w mikroregionie jest na dobrym poziomie i odbywa się w wielu miejscach. Najlepiej rozwinięta jest w Elblągu, gdzie główny punkt informacyjny działa całorocznie także poza godzinami pracy urzędów. W pozostałych miejscowościach (także miastach) punkty Informacji Turystycznej są w sezonie letnim otwarte przez pięć dni w tygodniu, w godzinach pracy urzędów, czyli zwykle do 15.00. Punkty informacji dystrybuują literaturę turystyczną i pamiątki, jednak żaden z nich nie pośredniczy usług turystycznych poza przewodnictwem. Ten fakt znacząco ogranicza ich efektywność w obszarze obsługi turystów.

Na terenie miasta Elbląga i okolic działa Lokalna Organizacja Turystyczna Kraina Zalewu Wiślanego z siedzibą w Elblągu (zrzeszająca samorządy położone nad Zalewem oraz tamtejszych interesariuszy turystyki i skoncentrowana na promowaniu rekreacyjnych i wodnych walorów regionu), natomiast w przestrzeni Szlaku Kulturowego Kanału Elbląskiego (od Elbląga po Ostródę i Iławę) funkcjonuje Lokalna Grupa Działania Kraina Kanału Elbląskiego.

Promocja turystyki kulturowej w Elblągu i całym mikroregionie jest realizowana w ramach ogólnej promocji adresowanej do turystów. Natomiast wyodrębniona jest promocja Kanału Elbląskiego. Na poziomie poszczególnych gmin działania promocyjne są prowadzone w ograniczonym zakresie na witrynie samorządu – głównie przez opis najważniejszych atrakcji oraz obiektów noclegowych oraz (nie wszędzie) zestawienie lokalnych tras lub wirtualną propozycję zwiedzania (Pasłęk). W ostatnich latach nie stwierdzono uczestnictwa Elbląga i powiatu ziemskiego w imprezach targowych, nie podejmowano również organizacji podróży medialnych dla dziennikarzy i touroperatorów. Nie przeprowadzano także przekrojowych badań składu, zachowań konsumpcyjnych ani oczekiwań turystów kulturowych. Promocja realizowana ze środków publicznych koncentruje się na wydawaniu i dystrybucji (w sieci punktów informacji turystycznej) materiałów, głównie ulotek informacyjnych dostępnych w języku polskim.

Witryny internetowe głównych atrakcji Elbląga i powiatu są prowadzone na różnym poziomie. Niektóre (w szczególności ta prowadzona przez Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu) posiadają rozbudowaną zawartość, obejmującą wszystkie kluczowe dla turystów opisy zasobów i doświadczeń, a także informacje praktyczne (w tym o usługach), a nawet oferują możliwość odbycia wirtualnego spaceru. Zdecydowanie gorzej wyglądają już witryny miejscowych sanktuariów. Pozostałe

witryny samorządowe prowadzą podstrony adresowane do turystów, na których zamieszczają opis atrakcji, lokalnych tras turystycznych (nie wszystkie) i usług recepcji. Mankamentem większości z nich (poza witryną Elbląga) jest jednak ograniczenie do wersji polskojęzycznej – nawet, jeśli istnieje opcja odczytu w innych językach, to brak na niej materiałów odpowiadających tym zamieszczonym w wersji polskiej.

Organizowane w mieście i mikroregionie cykliczne eventy o profilu kulturalnym posiadają aktualnie ograniczony potencjał z punktu widzenia przyciągania do mikroregionu turystów kulturowych. Powodami tego jest w większości przypadków ograniczona (co najwyżej regionalna) skala samych eventów, ale także zupełny brak okazjonalnych pakietów, które uczestnikom tych wydarzeń spoza miasta i powiatu zapewniłyby usługi recepcji podczas ich trwania bez potrzeby ich samodzielnego poszukiwania i rezerwacji.

Najważniejszą placówką muzealną mikroregionu, zarządzaną i obsługiwaną przez dedykowany personel muzealny) jest Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu (z siedzibą w miejscu, gdzie dawniej zlokalizowany był miejscowy zamek krzyżacki). Znajduje się ono w ministerialnym wykazie muzeów, co weryfikuje jego rangę jako krajową. Brak placówek muzealnych o randze regionalnej. Muzeum Regionalne w Tolkmicku, Galera artystyczna EL w Elblągu oraz Muzeum im. Tadeusza Balickiego w Młynarach posiadają rangę lokalną. Ich ofertę uzupełniają izby muzealne, na czele z Izbą Historii Kanału Elbląskiego w Buczyńcu (tematyczną), ponadto Izba Historyczna w Pasłęku, a także stała wystawa interaktywna ELKAMERA w Bibliotece Elbląskiej (i organizowane tamże wystawy czasowe) oraz zbiory stałe i wystawy Centrum Spotkań Europejskich Światowid w Elblągu. Mankamentem części z tych placówek jest brak możliwości ich zwiedzania bez uprzedniego zgłoszenia lub powiązanie czasu odwiedzin z godzinami pracy urzędów lub instytucji kultury (jak w Pasłęku). Zespoleń tej oferty przy jednoczesnej poprawie jej jakości i dostępności jest przedmiotem rekomendacji w czwartej części Raportu.

Przez Elbląg oraz obszar mikroregionu elbląskiego przebiega kilka ważnych szlaków kulturowych. Trzy z nich mają rangę międzynarodową. Są to: Pomorska Droga świętego Jakuba (z katedrą elbląską i kościołem farnym w Tolkmicku jako obiektami), Szlak Kopernikowski (biograficzny) z licznymi obiektami w Elblągu i jednym kandydującym w Tolkmicku (muzeum), a także industrialny Szlak Kulturowy Kanału Elbląskiego, z obiektami w samym Elblągu, pięcioma unikatowymi pochylniami w gminach Elbląg i Rychliki, wreszcie z Izbą Historii Kanału Elbląskiego w Buczyńcu, gm. Rychliki. Poza tym w mikroregionie funkcjonuje kilka lokalnych tras turystycznych, skoncentrowanych głównie na eksploatacji zasobów poszczególnych gmin lub miejscowości. Są one zwykle poprawnie oznakowane, jednak brak komponentu aktywnego zarządzania: celowanej promocji oraz powiązania z ich eksploatacją usług turystycznych, w tym noclegowych i gastronomicznych. Powoduje to, że w ofercie kulturowo-turystycznej mikroregionu szlaki i trasy tematyczne spełniają rolę sytuującą je jako systemy znacznie poniżej ich potencjału.

Infrastruktura komunikacyjna mikroregionu sprzyja rozwojowi turystyki, zapewniając mu stosunkowo dobrą dostępność w skali ponadregionalnej. Przez powiat przebiega droga ekspresowa S-7 łącząca go z Trójmiastem oraz Warszawą i polską południową. Droga krajowa 16 łączy mikroregion ze wschodnią częścią województwa i Podlasiem, droga krajowa nr 51 z północną częścią regionu aż po granicę rosyjską, zaś droga krajowa nr 53 przez Szczytno z północnym Mazowszem. Drogi wojewódzkie łączą pozostałe główne atrakcje i miejsca doświadczeń mikroregionu. Jakość dróg w Elblągu i powiecie ziemskim jest dobra i umożliwia dogodny oraz szybki dojazd do każdego z miejsc posiadających uwzględnione w analizie atrakcje oraz zorganizowane doświadczenia tematyczne. W mikroregionie funkcjonuje dobra sieć rekreacyjnych

dróg rowerowych, zwłaszcza przebiegających wzdłuż Kanału Elbląskiego. Dojazd kolejną dla turystów zapewniają liczne połączenia z całego kraju zogniskowane na dworcu w Elblągu: bezpośrednie w kierunku Trójmiasta, Malborka, Tczewa, Białegostoku, Szczecina i do Olsztyna (tu niewiele bezpośrednich, reszta przez Malbork lub Iławę), a do Warszawy przez Tczew lub Malbork. Gorzej jest z połączeniami lokalnymi do Pasłęka (niewiele) i Tolkmicka (aktualnie nie funkcjonują). Na dobrym poziomie utrzymane są publiczne połączenia komunikacji autobusowej (aglomeracyjnej i międzymiastowej) z centralnym węzłem w Elblągu i lokalnymi w Pasłęku, Tolkmicku i Młynarach. Natomiast regionalny port lotniczy (Gdańsk – Rębiechowo), dysponujący dużą ofertą lotów regularnych jest położony relatywnie daleko od miejsc koncentracji turystycznej oferty mikroregionu (75 km od Elbląga, jeszcze dalej do Pasłęka i Tolkmicka). Ze względu na długi czas ewentualnego dojazdu mocno ogranicza to atrakcyjność tego portu lotniczego jako węzła komunikacyjnego dla turystów zainteresowanych mikroregionem elbląskim.

Znacznym problemem w obszarze rozwijania oferty adresowanej do turystów kulturowych preferujących wyjazdy indywidualne lub w małych prywatnych grupach jest praktyczna nieobecność zintegrowanych pakietów turystycznych, które łączyłyby usługi noclegu i gastronomii ze zwiedzaniem szlaków kulturowych lub ich lokalnych stacji albo węzłów, zorganizowanymi stacjonarnie doświadczeniami tematycznymi, z propozycjami zwiedzania konkretnych obiektów lub eksploracji przestrzeni (z interpretatorami albo grywalnej) albo towarzyszyłyby cyklicznym eventom. W trakcie badania stwierdzono obecność takich pakietów wyłącznie w kilku hotelach, w żadnym przypadku nie była ona powiązana z miejscami doświadczeń tematycznych. Poza jednoźródłowymi pakietami hotelowymi obejmującymi własne usługi zakładu noclegowego i tym samym posiadającymi niewielką wartość z punktu widzenia turysty kulturowego [Artyshuk 2010] nie stwierdzono istnienia pakietów łączących usługi recepcji i program cyklicznych wydarzeń lub zewnętrzne atrakcje albo gotowe programy o profilu antropogenicznym. Brak takiej zespolonej oferty poważnie osłabia potencjał mikroregionu zarówno w obszarze samych usług recepcji, jak i promocji sieciowej atrakcji, którą w ramach pakietu jego użytkownicy wykorzystują intensywniej, motywowani własną wygodą oraz ekonomiczną oszczędnością. Nieobecność tematycznych pakietów pobytowych obniża także szanse mikroregionu na pozyskanie uczestników turystyki weekendowej i eventowej. Problem został podjęty w rekomendacyjnej części Raportu.

V. Główne mankamenty organizacji oferty turystyczno-kulturowej mikroregionu.

Analiza przeprowadzona w ramach ustalania potencjału turystyczno-kulturowego pozwoliła zidentyfikować kluczowe mankamenty w zakresie organizacji, dostępności oraz promocji oferty turystyki kulturowej mikroregionu elbląskiego. Do głównych problemów należą:

1. Brak wyodrębnienia zasobów i walorów kulturowych w informacji, promocji i ofercie turystycznej. Na witrynie dedykowanej turystyce w Elblągu (autorstwa agencji incontact) <https://turystyka.elblag.eu>, zamieszczona jest wprawdzie profesjonalna (i nieprzesadnie długa) informacja dotycząca genezy i dziejów miasta, historyczna, a także pojemne zestawienie obiektów noclegowych, gastronomicznych i rozrywkowych. Gorzej z wydarzeniami (których jest zaznaczonych tylko kilka na bieżący miesiąc), natomiast spośród atrakcji antropogenicznych opisano tylko pięć (wieżę katedralną, Park Bażantarnia, Muzeum Archeologiczno-Historyczne, Galerię sztuki EL oraz Kanał

Elbląski, a także Starówkę jako całość (krótki tekst i trzy zdjęcia). Opisy te mają wersje w sześciu językach obcych. Natomiast na kilkunastu innych dedykowanych turystyce witrynach powiatu (www.powiat.elblag.pl) oraz gmin jedynymi tekstami zestawiającymi atrakcje są amatorskie opisy sporządzone przez uczniów szkół, poza którymi brak jest wyodrębnienia informacji o zasobach antropogenicznych, w tym atrakcjach interesujących turystę kulturowego, a także o gotowych doświadczeniach, programach interpretacyjnych czy gotowych propozycjach tematyzowanej eksploatacji (takich jak szlaki i lokalne trasy). Brak także tłumaczenia tych informacji na języki obce.

2. Szczupłość (poza kilkoma pakietami hotelowymi) pakietowej oferty pobytowej (w tym tematyzowanej) dostępnej dla odwiedzających i planujących odwiedzin w regionie, a także dla organizatorów wypraw grupowych. W szczególności problematyczny jest brak kompleksowych weekendowych pakietów pobytowych bazujących (jako na swoim rdzeniu) na doświadczeniach interesujących osoby preferujące kulturową turystykę regionalną, podróżujące szlakami tematycznymi. Brak również pakietów okazjonalnych adresowanych do uczestników cyklicznych eventów i powiązanych (choćby przez zalinkowanie) z programem tych wydarzeń. Osłabia to pozycję konkurencyjną aglomeracji elbląskiej w porównaniu do innych krajowych obszarów recepcji indywidualnych wypraw turystów zainteresowanych walorami i doświadczeniami antropogenicznymi lub mieszanymi, a poszukujących gotowych propozycji spędzenia wolnego czasu.

3. Brak aktywnego zarządzania szlakami kulturowymi (względnie ich lokalnymi odcinkami) oraz trasami lokalnymi i bezpośredniego powiązania doświadczeń tematycznych w obiektach (atrakcjach) funkcjonujących w ramach tych systemów z ich ofertą jako linearnych propozycji eksploracji obszaru mikroregionu. Skutkiem tego jest potrzeba samodzielnego organizowania wyprawy tematycznej po szlaku lub trasie tematycznej przez samego turystę albo touroperatora obsługującego grupy turystyczne. Obniża to pozycję konkurencyjną takiego szlaku lub trasy względem innych, wyżej zorganizowanych. Brak wyspecjalizowanego i odpowiednio zadaniowanego zarządcy oferty szlaku lub trasy skutkuje także znikomą aktywnością informacyjno-marketingową systemu, przez co nie są one zauważane w wielości innych propozycji spędzania wolnego czasu.

4. Niewystarczające wykorzystanie w ofercie i promocji turystycznej elementów kultury kulinarnej, a także zasobów dziedzictwa regionalnego. Istniejące restauracje z tradycyjnym menu staropolskim lub kuchni nadmorskiej (oraz adekwatnym wystrojem), przez mieszkańców doceniane jako ciekawe walory, w relacjach z turystami i w adresowanych do nich materiałach informacyjnych są promowane co najwyżej jako usługi recepcji (punkty żywienia), a nie jako miejsca doświadczeń kulinarnych.

VI. Postulaty dotyczące rozwijania turystyki kulturowej w Elblągu i powiecie elbląskim.

Atrakcyjność mikroregionu elbląskiego – posiadających wyżej opisane zasoby oraz gotowe formy organizacji doświadczeń – jako obszaru recepcji turystyki kulturowej może zostać zwiększona poprzez szereg działań, z których najważniejsze zestawiono poniżej.

1. Zbieżnie z propozycjami opisanymi dla całości tego Szlaku [Mikos v. Rohrscheidt 2016b] warto stworzyć w Elblągu węzeł interpretacyjny Szlaku Kulturowego Kanału Elbląskiego, komplementarny do pozostałych rekomendowanych lokalnych węzłów tego systemu (w Iławie i Ostródzie, Buczyńcu, którego placówka eksponuje tematykę techniczną, być może także w Miłomłynie). W Elblągu jako tematy wiodących doświadczeń w ramach takiej oferty (np. wystawy narracyjnej) na plan pierwszy wysuwają się: historyczne zapotrzebowanie na budowę szlaku oraz jego plany. Gotowym punktem wyjścia dla narracji tematycznej tego węzła może być makieta Kanału w Ratuszu, jednak Muzeum Archeologiczno-Historyczne oferuje więcej miejsca i profesjonalną obsługę takiej ekspozycji. Mogłyby ją współtworzyć liczne programy interpretacyjne (film, aplikacja, warsztaty tematyczne, gry stacjonarne) z których turysta mógłby wybierać zgodnie ze swoimi preferencjami. Rozwinięciem oferty doświadczeń w ramach tej wystawy może być tematyczny spacer miejski ku pobliskiej przystani Żeglugi Ostródzko- Elbląskiej, obydwu mostom oraz miejskiemu portowi – wszystkie one są uznawane za formalne obiekty Kanału jako szlaku kulturowego. Kulminacją tego doświadczenia byłoby zaokrętowanie na statek pływący („po trawie”, co jest unikalnym przeżyciem) do Buczyńca (z obejrzeniem tamtejszej Izby Historii) lub nawet do Ostródy. Powyższe wyliczenie wskazuje, że istnieje szereg zasobów i gotowych już propozycji, które należy tylko zorganizować w linearną ofertę. Trasa taka posiadałaby profil nie tylko tematycznej eksploracji, ale i edukacyjny, co pozwala proponować ją również grupom szkolnym i miłośnikom wiedzy technicznej. Całość powinna być zarządzana w ramach Szlaku Kulturowego Kanału Elbląskiego lub przez jego lokalnego koordynatora. Poprzez aplikację Szlaku należałoby uzupełnić ofertę węzła w usługi recepcji (zwłaszcza propozycje noclegu w różnych standardach) oraz (być może tematycznego, rybnego) posiłku, a następnie objąć taki lokalny pakiet szlaku aktywnym i dobrze adresowanym marketingiem. Kulminacyjnymi momentami działania pakietu w skali w roku (objętymi szczególnie intensywną informacją i promocją) powinny być wszystkie wydarzenia realizowane w ramach szlaku.

2. Kreacja i wprowadzenie na rynek tematyzowanych pobytowych pakietów odpowiadających poszczególnym formom turystyki kulturowej oraz okazjonalnych pakietów eventowych. Powinny one być adresowane nie tylko do dużych grup wycieczkowych (których organizatorzy, działający profesjonalnie i mający rozeznanie w rynku usług i kalendarzu imprez, poradzą sobie i bez nich), ale również – a może nawet szczególnie – do małych grup prywatnych i do indywidualnych turystów, którzy od dłuższego czasu stanowią większość krajowych konsumentów oferty turystyki kulturowej. Rekomendowane jest opracowanie (na początek przez menedżerów hoteli lub innych zakładów noclegowych) oraz wprowadzenie do oferty programu kilku (wycieczkowych i indywidualnych) pakietów pobytowych w mikroregionie adresowanych do osób zainteresowanych: 1) turystyką industrialną (w tym Kanałem Elbląskim) 2) turystyką tematyczną (w tym wypadku powiązaną z osobą i dziełem Kopernika – wyżej opisaną jako elbląski węzeł Szlaku Kopernikowskiego), turystyką pielgrzymkową oraz religijną poznawczą, realizowaną po trasie Pomorskiej Drogi

świętego Jakuba oraz 4) zainteresowanych udziałem w jednym z cyklicznych wydarzeń kulturalnych na terenie Elbląga, Pasłęka lub Tolkmicka. Pierwszy pakiet (samodzielny dla całego systemu) powinien obejmować zwiedzanie elbląskich obiektów kanału, nocleg w Elblągu, rejs statkiem z Elbląga do Buczyńca lub do Miłomłyna, Ostródy, a nawet Iławy (ze zwiedzaniem Izby Historii Kanału Elbląskiego w Buczyńcu), zwiedzanie przynajmniej jednej z pochylni Kanału, zwiedzanie atrakcji tematycznych i innych w mieście docelowym oraz kolejny nocleg tamże. Dwa kolejne pakiety (Jakubowy i Kopernikowski), jako pakiety składowe większego programu eksploracyjnego dla dużego szlaku mogłyby obejmować jeden nocleg w Elblągu lub Tolkmicku, posiłek kuchni tradycyjnej w jednym z lokali oferujących ją oraz program wizyty w obiektach danego szlaku (doświadczenia odpowiednio: religijne, biograficzne) opracowany z uwzględnieniem realiów (czas i sposób dojazdu, godziny dostępności obiektów). Wszystkie trzy wspomniane pakiety, w wersji proponowanej dla touroperatorów mogłyby być również wykorzystane jako pakiet stacyjny „Elbląg” dla grupy wycieczkowej – czy to o profilu industrialnym, religijno-poznawczym czy regionalno-biograficznym (Kopernikowski). Tym samym stanowiłyby gotowy program eksploracji dla turystów zainteresowanych danym wymiarem dziedzictwa. Natomiast oferta pakietów okazjonalnych (eventowych), przygotowywana dla miejsca ich odbywania na określone dni roku (w okresie realizacji dowolnej wybranej imprezy) i powiązana w infosferze z programem tego konkretnego wydarzenia (najlepiej za pomocą linku) funkcjonowałaby jako gotowa propozycja (pakiet okazjonalny na Event X) dla turysty, zapewniająca mu usługi recepcji podczas trwania odośnej imprezy oraz uczestnictwo w niej (ewentualnie inne atrakcje, jak – w zależności od profilu i formuły tej imprezy – okolicznościowy pokaz, degustację czy inscenizację, warsztaty kreatywne z udziałem (odpowiednio) artystów, ekspertów motoryzacyjnych lub rzemieślników, udział w spotkaniu z bohaterami lub gośćmi specjalnymi danej edycji wydarzenia albo z gospodarzami unikatowych doświadczeń. Wymiana takiego rdzenia tematycznego (elementów programu wydarzenia, dodatkowych doświadczeń i spotkań) i dostosowanie czasu usług tworzących pakiet do innej imprezy (wraz z informacją kierowaną do jej potencjalnych uczestników) automatycznie przekształcałaby gotowy pakiet w komponent propozycji odpowiadających programowi innego eventu. Takim pakietem eventowym mógłby zarządzać zarówno hotel (wprowadzający do niego własną usługę noclegu), jak i samorządowy albo stowarzyszeniowy punkt informacji turystycznej. Ten drugi podmiot (jeśli nie byłoby to możliwe ze względu na jego ograniczenia statutowe) nie pobierałby opłat ani marży, a tylko koordynował rezerwację składowych usług na rzecz konsumenta. W przypadku miejscowości powiatu, w których już organizuje się rozpoznawalne cykliczne wydarzenia (szczególnie Elbląga, Tolkmicka i Pasłęka), odpowiednie usługi musiałyby być zlokalizowane na miejscu i stąd zarządzane. Szczegółowe zasady organizacji pakietów eventowych i tematycznych pakietów pobytowych oraz zarządzania nimi, ich potencjalni kreatorzy i gestorzy usług składowych mogą zaczerpnąć z obszernego opracowania [Mikos v. Rohrscheidt 2020b].

3. Utworzenie realnego, a nawet materialnego (subregionalnego) Szlaku Mennonitów na Żuławach Elbląskich jako systemu turystyki etnicznej. Taki szlak teoretycznie istnieje [Szlak Mennonitów 2026 [www](#)] i nawet rozpoczyna się od Elbląga, jednak od bardzo wielu lat pozostaje tylko papierową ofertą. Tymczasem dziedzictwo materialne mennonitów w okolicach Elbląga nie ustępuje temu z sąsiednich gmin zachodniej części Żuław Wiślanych w województwie pomorskim (głównie powiat nowodworski). Bardzo dobrze zachowane domy menonickie, cmentarze i świątynie, a także trwałe ślady ingerencji tej grupy etnicznej i religijnej w przyrodę (właściwie: stworzenie

nowych krajobrazów kulturowych) tworzą zestaw potencjalnie atrakcyjnych zasobów na terenie samego Elbląga (np. Mennonicki Dom Modlitwy) oraz gmin Markusy, Milejewo, Gronowo Elbląskie, Elbląg i Rychliki. Punktem na tym szlaku może być również znana depresja w Raczkach Elbląskich (gm. Elbląg), wsi dawniej zagospodarowanej przez mennonitów i przez nich „odzyskana” z bagien. W niektórych miejscach (jak Markusy) zabytków mennonickich jest na tyle dużo i są one tak różnorodne, że na ich bazie mogłyby być utworzone lokalne tematyczne trasy zwiedzania z ciekawą lokalną narracją. Struktura proponowanego systemu powinna odbijać wielowymiarowość dziedzictwa żuławskich Mennonitów: zabytki jednoznacznie powiązane z dziejami i genezą ich religijnej oraz etnicznej odrębności, okoliczności przybycia na Żuławy, lokalne kolekcje materialnych relikwów i miejsca doświadczeń narracyjnych. Szlak Mennonitów powinien mieć własną, stałą wystawę systematyczną, która – w zależności od koncepcji – przekazując konteksty historyczne byłaby rekomendowanym, wprowadzającym punktem wyjścia do jego zwiedzania (wówczas najlepiej w Elblągu, jako Wystawa w Muzeum Archeologiczno-Historycznym lub funkcjonująca odrębnie) lub (gromadząc archiwalia i kolekcje odnoszące się do życia codziennego Mennonitów) miejscem zbierającym narracje i tworzącym syntezę – wówczas warto zlokalizować ją w miejscowości o znaczącym potencjale tematycznym (np. w Markusach). Szlak, proponowany kulturowym turystom aktywnym (np. rowerowym) i obliczony na przynajmniej dwa dni zwiedzania (lub weekend) powinien również posiadać własny pakiet, zawierający propozycję noclegu dla użytkowników najlepiej w jednej z mniejszych miejscowości poza Elblągiem, oferującej jednak przyjemny wieczorny spacer z przynajmniej jednym gwarantowanym, ciekawszym przeżyciem (degustacji tradycyjnych potraw, filmu dokumentalnego, innym). Docelowo struktura i oferta tego szlaku powinna być ściśle powiązana z propozycją eksploracji mennonickiego dziedzictwa w powiecie nowodworskim: wówczas (druga) wystawa muzealna z podziałem tematyki mogłaby być urządzona w Muzeum Żuławskim w Nowym Dworze Gdańskim.

4. Aktywne zarządzanie pozostałymi szlakami i trasami turystycznymi. Znaczącą słabością lokalnej oferty funkcjonujących w mikroregionie linearnych systemów eksploatacji turystycznej (poza Szlakiem Kanału Elbląskiego) jest brak ich aktywnej koordynacji na terenie miasta Elbląg oraz całego powiatu, która obejmowałaby zespolenie usług i doświadczeń tematycznych, prowadzenie tematycznych pakietów dla turystów zainteresowanych ich eksploracją oraz przemyślaną i celowaną promocję własnego szlaku. Rezultatem tych braków jest niski poziom wykorzystania przez turystów zwłaszcza Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba jak i Szlaku Kopernikowskiego (na jego elbląskim odcinku). Dlatego rekomenduje się aktywne zarządzanie szlakami i (w miarę możliwości) również lokalnymi trasami turystycznymi o profilu kulturowym. By zapewnić ich rzeczywiste funkcjonowanie (w tym aktualną informację i realne możliwości rezerwacji usług wraz z synchronizacją dostępu do stacjonarnych doświadczeń tematycznych), a także efektywną promocję i skuteczną dystrybucję ich oferty, dla regionalnych szlaków oraz lokalnych tras kulturowo-turystycznych przebiegających przez Elbląg i teren powiatu należałoby ustanowić aktywnego lokalnego koordynatora. Może nim być komórka lub podmiot wspólny dla miejscowych odcinków kilku szlaków, jeśli zostanie to uzgodnione z ich zarządcami. Sposobem realizacji takiego przedsięwzięcia może być utworzenie lokalnego węzła szlaków (kulturowych) opisane szczegółowo dla dowolnego miejsca na styku kilku takich systemów [zob. Mikos v. Rohrscheidt 2017]. Lokalnym koordynatorem szlaków (w formule adekwatnej do jego prawnego statusu) mógłby być Oddział PTTK Ziemi Elbląskiej, Stowarzyszenie Łączy nas Kanał Elbląski albo samorządowy punkt

informacji turystycznej. W pierwszym rzędzie takie działania powinny objąć przebiegającą przez Elbląg i Tolkmicko Pomorską Drogę Świętego Jakuba (odcinek do granicy z województwem pomorskim) oraz pokrywający się z nią przestrzennie lokalny odcinek Szlaku Kopernikowskiego (z Tolkmickiem i Elblągiem), być może również Szlak Mennonitów (zob. wyżej). Ze względu na jej ściśle religijny profil i homogeniczne grono aktualnych użytkowników, w odniesieniu do Drogi Jakubowej warto przypomnieć, że: 1) od dziesiątek lat szlakiem tym podążają nie tylko pielgrzymi, 2) jest on zaplanowany również pod ruch rowerowy oraz 3) dla Pomorskiej Drogi (na odcinku leżącym w województwie pomorskim) niedawno opracowano koncepcję rozwoju. Otwiera ją ona na uczestników turystyki regionalnej, tematycznej i aktywnej, którzy zdecydują się zwiedzać dany region taką historyczną trasą, przy czym zakładane jest rozszerzenie oferty doświadczeń i wprowadzenie zestandaryzowanych usług oraz profesjonalnego marketingu [zob. Mikos v. Rohrscheidt 2024]. Kroki podejmowane w ramach realizacji tej koncepcji w sąsiednim regionie warto uzupełnić podobnymi i zsynchronizowanymi działaniami na krótkim odcinku od Braniewa do Elbląga, tak, by doprowadzić do ujednolicenia oferty i objąć cały szlak standardową obsługą. Tym właśnie mógłby się zająć lokalny koordynator kilku szlaków z siedzibą w Elblągu.

5. Zmiana czasu pracy punktów informacji turystycznej w Pasłęku i Tolkmicku oraz poszerzenie zakresu obsługi turystów wszystkich punktów IT o pośrednictwo lub zamawianie usług i doświadczeń interpretacji dziedzictwa. Aktualny zakres działań informacji turystycznej poza Elblągiem jest bardzo wąski: ograniczają się one do udzielania informacji o lokalnych atrakcjach, dystrybucji materiałów i sprzedaży pamiątek, rzadziej literatury, ze względu na jej brak. Tymczasem w niewielkich lokalnych społecznościach mikroregionu (także trzech miejskich, poza Elblągiem) dominują bezpośrednie znajomości i często osobiste relacje. W oparciu o te lokalne sieci komunikowania (jeśli nie będzie to formalnie możliwe w samorządowych punktach informacji) jest możliwe wprowadzenie praktyki rekomendacji konkretnych usług recepcji dla turystów (jak noclegi i posiłki) oraz usługi oprowadzania, a także zapewnianie im wstępu do obiektów, które nie posiadają własnego personelu obsługi (tzw. władza kluczy) i zamawiania tam oraz realizacji gotowych doświadczeń tematycznych. Można to przecież robić bez opłat i oficjalnej marży, jaką stosowano by w warunkach wspólnego członkostwa w lokalnej organizacji turystycznej. Przykładowo zalecane wyżej lokalne pakiety, których informacja samorządowa nie sprzedaje, mogą być przez nią turystom rezerwowane z opłatą uiszczaną już właściwego gestora jednej z usług składowych, funkcjonującego jako lider pakietu (np. w hotelu czy ośrodku rekreacji). Z kolei na podstawie porozumienia z gestorami poszczególnych atrakcji: kolekcji, wystaw, obiektów i mikroeventów oraz animatorów doświadczeń (jak przewodnicy, performerzy, przewoźnik po Kanale Elbląskim, dostawca rowerów, prelegenci, mistrzowie warsztatów kreatywnych) można uzgodnić zasady otwierania obiektu z pobieraniem opłaty dla jego zarządcy, względnie realizacji na miejscu o uzgodnionej godzinie danego programu dla zgłoszonych turystów. W takim wypadku informacja turystyczna występuje tylko jako pośrednik sprzedający bilet lub zgoda podmiot „podsyłający” chętnych do skorzystania ze stacjonarnych propozycji. Taka koordynacja usług powinna umożliwiać rozliczanie ich przez punkt informacji turystycznej, także – to jeśli gospodarze doświadczeń, przewodnicy i animatorzy innych programów interpretacyjnych nie prowadzą własnej działalności gospodarczej – wykorzystując umowy-zlecenia i rachunki, bez marży dla tego samorządowego podmiotu. Tą drogą – z korzyścią dla turysty – może zostać domknięta częsta w Polsce lokalna luka usługowa, która jest rezultatem wzajemnego nieprzystawiania regulacji prawnych działania jednostek samorządu oraz komercyjnych zasad sektora turystyki.

Co się odnosi do dostosowania godzin funkcjonowania punktów informacji turystycznej do rzeczywistych potrzeb turystów, które poza sezonem letnim obejmują głównie weekendy i nigdy nie kończą się o godzinie 15.00, to zupełnie nie przystaje do nich aktualny czas pracy wspomnianych wyżej punktów IT w powiecie, które działają w agendach samorządowych i są obsługiwane przez ich pracowników. Czas i zakres pracy punktu obsługującego turystów powinien uwzględniać nie wygodę jego pracowników i dni wolne, które oni preferują, ale potrzeby gości i ramy czasowe ich najwyższej frekwencji. W innym wypadku istnienie takiego punktu jest niepotrzebnie utrzymywaną fikcją.

6. Wyodrębnienie, zespolenie i skuteczne udostępnienie informacji o ofercie turystyczno-kulturowej mikroregionu, z wyróżnieniem uporządkowanych według ich profilu poszczególnych typów zasobów i atrakcji (obiektów, kolekcji, miejsc, urządzeń itd.), stacjonarnych programów interpretacyjnych, tras oraz rodzajów proponowanych gotowych doświadczeń. Takie zestawienie odpowiada stwierdzanemu w ostatnich latach rozwarstwieniu zainteresowań turystów kulturowych, postępującej indywidualizacji ich zachowań, a także preferowaniu ze strony młodszych kohort wiekowych turystów intensywnych doświadczeń uwzględniających ich własną aktywność [zob. Mikos v. Rohrscheidt 2020a]. Może ono przybrać postać turystyczno-kulturowego informatora na temat mikroregionu, zamieszczonego w internecie i możliwego do pobrania, a także – posiadającego tę samą treść – komponentu (dedykowanego modułu) miejskiej lub/i powiatowej turystycznej aplikacji mobilnej. Informator (oraz komponent aplikacji) powinien w przystępny sposób prezentować obiekty, zasoby, wydarzenia cykliczne i tematyczne doświadczenia stacjonarne oraz eksploracyjne (jak gry terenowe) o rozmaitych profilach, w pierwszym rzędzie te sklasyfikowane w pierwszej kategorii niniejszego Raportu, jak również pakiety i funkcjonujące trasy turystyczne jako wiązki tematycznych doświadczeń zorganizowane i gotowe do sprzedaży (eksploracji). Dobrze, by taki informator i „kulturowy” segment aplikacji zawierał interaktywną mapę lokalizacji wspomnianych obiektów, tras dojazdu i dojścia do nich oraz był dostępny w językach: polskim, angielskim i niemieckim, być może ukraińskim. Jedną z jego funkcjonalności powinna być możliwość nawiązania bezpośredniego kontaktu użytkownika (turysty) z zarządcami poszczególnych atrakcji lub doświadczeń dla weryfikacji ich dostępności oraz rezerwacji programów dla małych grup. W miarę ich tworzenia lub modyfikacji, do informatora (oraz aplikacji) powinny być sukcesywnie wprowadzane pakiety tematyczne szlaków kulturowych i lokalnych tras, a także rekomendowane wyżej pakiety eventowe i pobytowe.

7. Propozycja kilkudniowego pakietu pobyтового dla aktywnych turystów kulturowych. W tym wypadku adresatem oferty (jako potencjalnie najliczniejsi) powinni być turyści rowerowi lub wodni przemieszczający się samodzielnie trasą Kanału Elbląskiego. Taka propozycja mogłaby funkcjonować w ramach stałej oferty Oddziału PTTK Ziemi Elbląskiej, Stowarzyszenia Łączy nas Kanał Elbląski albo jednego z lokalnych touroperatorów obsługujących grupy przyjazdowe. Mogłaby ona zostać „rozpisana” na dowolny weekend w rozszerzonym sezonie letnim (zależnie od terminu zamówienia), przykładowo od kwietnia do października. Realizowana z udziałem aktywnego przewodnika, gotowego do podjęcia obsługi grupy na rowerze lub w kajaku, mogłaby ona obejmować na jeden z dni trasę miejską po Elblągu (np. tematyzowaną na historyczne wzrastanie miasta i lokalne dziedzictwo Hanzy, z kulminacją w Muzeum Archeologiczno-Historycznym) oraz dwa wyjazdy poza miasto w pozostałe dni. Jeden z nich mógłby mieć profil bardziej etnograficzny (i objąć Szlak Mennonitów po okolicznych gminach. Ostatni dzień propozycji mógłby być poświęcony industrialnemu

i ekonomicznemu wymiarowi dziedzictwa (wówczas najlepiej skierować wyprawę z Elbląga w formule rejsu statkiem po Kanale Elbląskim lub rajdu rowerowego wzdłuż jego przebiegu (gdzie funkcjonują dobre trasy rowerowe) przez Jezioro Drużno i Pasłęk do Buczyńca lub dalej, do Miłomłyna. Na etapie konstrukcji takiego pakietu można skorzystać z opublikowanej paralelnie do niniejszego Raportu propozycji pobytu turystyczno-kulturowego w mikroregionie elbląskim, w znacznej części odpowiadającej takiemu właśnie zamierzeniu oraz z listy atrakcji i miejsc doświadczeń, wybierając te, które odpowiadają zarówno wybranej tematyce, jak i leżą przy planowanej trasie. Brak jednolitej tematykacji tego aktywnego pakietu nie musi oznaczać rezygnacji z konkretnej grupy docelowej: w wyżej zarysowanej strukturze odpowiada on mniej więcej zainteresowaniom osób preferujących kulturową turystykę regionalną, które zwykle chętnie doświadczają różnych wymiarów dziedzictwa obszaru recepcji.

VII. Miasto Elbląg i powiat elbląski jako obszar recepcji turystyki kulturowej

Opierając się na szczegółowych wynikach przeprowadzonej analizy (stwierdzonych w jej poszczególnych kategoriach i podkategoriach) oraz odwołując się do klasyfikacji form turystyki kulturowej zaproponowanej przez Armina Mikos von Rohrscheidt [2016a] można uznać analizowany mikroregion za potencjalnie samodzielny lub uzupełniający cel wypraw turystycznych odpowiadającej kilku formom turystyki kulturowej. W tym kontekście większa koncentracja niektórych typów zasobów i systemów (jak szlaki kulturowe), aktywność szeregu zarządzających nimi obiektów, a także funkcjonowanie lokalnych tras turystycznych wskazują na turystykę industrialną oraz tematyczną jako formy posiadające najwyższy potencjał rozwoju, w mniejszym zakresie także wyróżnia się potencjał turystyki religijnej i muzealnej. Ponadto istnieje możliwość wykorzystania niektórych walorów odpowiadających zainteresowaniom uczestników turystyki eventowej oraz kulturowo-przyrodniczej, które aktualnie tylko w niewielkim stopniu są zagospodarowane i zorganizowane marketingowo. Poniżej zestawiono grupy zasobów, walorów i systemów odnoszące się do poszczególnych form turystyki kulturowej w powiązaniu z najważniejszymi rekomendacjami działań zarządczych, ukierunkowanych na zintensyfikowanie ich eksploatacji w ramach produktów turystycznych oraz silniejszą integrację ich gestorów i pozostałych interesariuszy.

Tematyczna turystyka dziedzictwa. Zwykle rdzeń oferty tematycznej w turystyce kulturowej tworzą szlaki kulturowe lub ich miejscowe odcinki oraz lokalne trasy (ścieżki) tematyczne, które jako stacje swojego pobytu wybiera turysta zainteresowany konkretnym wymiarem dziedzictwa. W omawianym mikroregionie w ramach tej formy turystyki na największą uwagę zasługuje grupa zasobów i doświadczeń powiązanych w ramach Szlaku Kulturowego Kanału Elbląskiego [zob. Januszewski 2001; Kowalski, Wawrzyński, 2010], którego większość walorów unikatowych (słynne pochylnie oraz Izba Historii), są położone na terenie powiatu, a miejsce – odpowiednio-startowe lub docelowe eksploracji trasą wodną – w samym Elblągu. Innymi znaczącymi osiami turystyki tematycznej są pozostałe szlaki kulturowe, przebiegające przez mikroregion. Jeden z nich (Pomorska Droga Świętego Jakuba posiada profil religijny, a ściślej: pielgrzymkowy, jednak zgodnie z opracowaną dla niego koncepcją poaudytową (Mikos v. Rohrscheidt 2024) można go wykorzystać również w organizacji poznawczej turystyki religijnej, bazującej na zwiedzaniu obiektów sakralnych z wiodącym wątkiem interpretacyjnym (w tym wypadku chodzi o kościół farny św. Jakuba w Tolkmicku oraz

elbląską katedrę św. Mikołaja). Z kolei przebiegający również przez Elbląg i Tolkmicko Szlak Kopernikowski, choć nie istnieją już fizycznie miejsca bezpośrednio związane z Astronomem, może tu eksploatować jego działalność polityczną, a konkretnie jego aktywność w funkcjonowaniu Stanów Pruskich i ich sejmików generalnych zbierających się właśnie w tym mieście. Punktami wyjścia doświadczeń i lokalnego produktu mogą być Muzeum Archeologiczno-Historyczne, zlokalizowane w miejscu zamku, oraz (z braku ówczesnego ratusza, który wielokrotnie odwiedzał Kopernik) Biblioteka Elbląska. Obydwa obiekty posiadają przestrzeń wystawienniczą i personel merytoryczny, potrzebne dla wykreowania i obsługi narracji. Wraz z innymi zasobami zaliczanymi do obiektów szlaku (w Elblągu jest ich pięć) tworzy to wystarczającą bazę dla materialnej tematycznej trasy Kopernika w mieście i ustanowienia tu węzła Szlaku Kopernikowskiego (zob. wyżej), co jest rekomendowane w ostatniej audytowej analizie tego systemu [Mikos v. Rohrscheidt 2025]. Kolejnym komponentem oferty turystyki tematycznej może być postulowany wyżej Szlak Mennonitów (eksploatujący ich etniczne i religijne dziedzictwo, a także wkład w krajobraz kulturowy Żuław Elbląskich oraz lokalne trasy turystyczne Elblągu (rozbudowana Trasa Piekarczyka albo tematyczna trasa Hanzy) w Pasłęku oraz (być może) w Młynarach i Tolkmicku. Te ostatnie jednak należy dopiero stworzyć, wychodząc daleko poza proste wyliczenie i oznaczenie ich obiektów (jak to zrobiono w Pasłęku) ale dołączając do nich spójną historyczną narrację (opowieść o mieście) i usługę przewodnicką lub propozycję autonomicznej eksploracji w postaci turystycznej gry miejskiej, obsługiwanej przez lokalny punkt informacji turystycznej.

Potencjał turystyki religijnej mikroregionu elbląskiego na tle innych już zbadanych w kraju należy sklasyfikować jako przeciętny. Jego głównym zasobem i atutem jest elbląska katedra św. Mikołaja, która, jako aktualna siedziba biskupia, w naturalny sposób przyciąga wizyty turystów i odwiedzających z regionu w ramach ważniejszych wydarzeń diecezjalnych. Jest ona ponadto obiektem Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba i Szlaku Kopernikowskiego, co już przysparza jej zwiedzających, choć w ograniczonej skali. Sanktuarium św. Wojciecha w Świętym Gaju (jednym z domniemanych miejsc śmierci tego męczennika) posiada aktualnie (mimo diecezjalnego statusu) bardzo ograniczoną siłę przyciągania pielgrzymów. Brak muzealnej placówki kościelnej przy niepodejmowaniu narracji i wątków religijnych w postaci stałych kolekcji przez inne muzea jest znaczącym ograniczeniem dla oferty tej formy turystyki, ponieważ pozbawia ją miejsca będącego w stanie zapewnić systematyczne wprowadzenie lub syntezę takiego lokalnego doświadczenia. Zasoby menonickie w powiecie elbląskim posiadają swój wymiar religijny (w postaci elbląskiego Domu Modlitwy, kilku kościołów i cmentarzy), jednak aktualnie są one niewykorzystane w interpretacji dziedzictwa – wprowadzenie tej funkcji przysłużyłoby się również turystyce religijnej w mikroregionie, szczególnie poprzez wprowadzenie do niej narracji unikatowej i wyróżniającej się w porównaniu z innymi obszarami. Pozostałe świątynie o historycznej metryce w dużej części prezentują typowe pomorskiego gotyku. Do cenniejszych, obok samej elbląskiej katedry, należą kościoły pw. św. Bartłomieja Apostoła w Pasłęku, Św. Jakuba Apostoła w Tolkmicku, pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Młynarach, oraz kościół św. Stanisława w Milejewie. Obok nich ciekawe dla turysty mogą być świątynie pomennonickie i poewangelickie. Są to w pierwszym rzędzie kościoły w Rozgarcie i Jeziorze (gm. Markusy), oraz w Jegłowniku (gm. Gronowo Elbląskie). Interesującym przykładem szachulcowej budowy świątyni jest też elbląski kościół pw. bł. Doroty z Mątówów. Wszystkie wymienione kościoły – poza katedrą św. Mikołaja, mająca własną wystawę i objęta obsługą przewodnicką przez elbląskie Muzeum – posiadają ograniczoną dostępność dla zwiedzania, a w

większości brak programów interpretacyjnych poza wywieszonym zarysem historii świątyni. Włączenie ich w programy zwiedzania wymagałoby więc zagwarantowania ich otwarcia oraz przygotowania choćby jednego doświadczenia interpretacyjnego (interpretacyjny komponent aplikacji, pobieralny na miejscu film) lub zapewnienia zgłaszającym się lokalnego przewodnika lub innej osoby przygotowanej do oprowadzenia po kościele.

Turystyka etniczna. W tym kontekście można mówić raczej o znaczącym potencjale niż o zorganizowanej ofercie. Jeśli bowiem nie liczyć (nieдоступnego do eksploatacji turystycznej) zespołów relikwów Truso w Janowie Pomorskim nad Jeziorem Drużno (których omówienie i systematyczną wystawę można zobaczyć nie in situ, lecz w elbląskim muzeum) to najliczniejszą grupą rozproszonych zasobów są wspomniane w innych miejscach domy, kościoły i cmentarze pomennonickie w gminach Markusy, Gronowo Elbląskie, Milejewo, Elbląg i Rychliki. Ich (wyżej rekomendowane) powiązanie w postaci spójnej oferty szlaku (adresowanego do kulturowych turystów aktywnych) może stworzyć nowy wymiar oferty turystyczno-kulturowej mikroregionu, wymagałoby to jednak (jak to już wyżej zaproponowano) ustanowienia stałej wystawy wprowadzającej lub syntetyzującej narrację (w Elblągu lub Markusach), a także przynajmniej jednej (lepiej kilku) lokalnej trasy edukacyjnej.

Turystyka muzealna. W mikroregionie funkcjonuje jedno muzeum o randze krajowej - jest to Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu z siedzibą w miejscu dawnego zamku krzyżackiego. Instytucja ta, prowadząca szereg wystaw stałych (między innymi dotyczące historii miasta oraz odkryć w Truso) dysponuje licznym i profesjonalnym personelem oraz dobrze rozwiniętym działem badawczym. Pozostałe muzealne lub ekspozycyjne placówki publiczne i prywatne mają lokalny status: są to Muzeum Regionalne w Tolkmicku, Muzeum im. Tadeusza Balickiego (prywatne) w Młynarach, Izba Historii Kanału Elbląskiego w Buczyńcu (gm. Rychliki) i Izba Historyczna w Pasłęku. Uzupełnia je stała oferta wystawiennicza artystycznej Galerii EL w Elblągu, Biblioteki Elbląskiej oraz stałe zbiory i czasowe wystawy elbląskiego Centrum Spotkań Europejskich Światowid. Aktualnie propozycje tych placówek nie są powiązane spójną propozycją o profilu muzealnym, a organizowana w Elblągu Noc Muzeów (jedyne event mające możliwość wygenerować przyjazdowy czy choćby lokalny ruch odwiedzających między tymi kolekcjami) jest organizowana na małą skalę z głównym udziałem Muzeum Archeologiczno-Historycznego i w oparciu o jego zasoby. Jednak – w oparciu o istniejącą grupę placówek muzealnych i wystawienniczych możliwe byłoby przynajmniej rozbudowanie oferty Nocy Muzeów jako propozycji mikroregionalnej (z czasowym uzgodnieniem punktów programu oraz zorganizowanym przejazdem jej uczestników do poszczególnych punktów i realizacji w tych miejscach przygotowanych dla nich spotkań, pokazów i prelekcji. Z kolei kreacja wartościowej spójnej oferty mikroregionu dla osób zainteresowanych doświadczeniami muzealnymi mogłaby się dokonać w ramach celowej sieci, której liderem (ze względu na wielkość zasobów i przygotowany personel) powinno być Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu. Wychodząc od jego systematycznej kolekcji i serii doświadczeń, traktowanej jako systematyzująca i przekrojowa, taka propozycja (Szlak Muzealny, regularna wyprawa, komponent aplikacji turystycznej) mogłaby w kolejnych swoich stacjach (jako tematyzowanych punktach doświadczeń) intensyfikować kolejne wątki (np. dziedzictwo techniczne Kanału Elbląskiego, historię Tolkmicka, Pasłęka i Młynar, specyfikę kultury mennonickiej. Formułę przywództwa tej sieci można opracować podobnie do tej proponowanej w ostatnich publikacjach

Autorów dotyczących Olsztyna i mikroregionu [zob. Mikos v. Rohrscheidt, Kupka 2026], a szczególnie powiatu kartuskiego [Mikos v. Rohrscheidt, Kupka 2025].

Turystyka eventowa ma w mikroregionie aktualnie niewielki potencjał. Wśród cyklicznych propozycji dominują wydarzenia o zasięgu regionalnym. Niezależnie od faktu, że przymiotnik „międzynarodowy” w nazwach niektórych z nich wydaje się sugerować coś innego, to szczegółowa analiza programów pod kątem pochodzenia i rozpoznawalności wykonawców ujawnia faktyczną, zwykle lokalną rangę imprez. Część z nich nie posiada wyraźnego odniesienia do lokalnego dziedzictwa (jak przykładowo odbywający się w Tolkmicku Międzynarodowy Złot Motocyklowy Kardan) – to jednak one przyciągają najwięcej uczestników spoza regionu. Generalnie brak krótkich, zajmujących jeden moduł dnia inscenizacji tematycznych lub historycznych, które mogłyby spełniać funkcje kulminacyjnego doświadczenia w ramach np. weekendowych pakietów dla turystów podczas trwania sezonu. Dla żadnego z organizowanych eventów nie funkcjonują pakiety okazjonalne, co utrudnia ich uczestnikom pozyskanie potrzebnych usług noclegu, a dodatkowo osłabia marketing samych imprez. Atutem mikroregionu jest kilka podmiotów oferujących rekonstrukcje historyczne, które mogą być wykorzystane dla urozmaicenia programu istniejących lub nowych imprez eksploatujących dziedzictwo tego obszaru.

Turystyka przyrodniczo-kulturowa posiada w powiecie elbląskim zauważalny, ale zasadniczo niewykorzystany potencjał. Jej głównymi walorami są brzeg morski nad Zalewem Wiślanym (z licznymi punktami widokowymi), Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej, duży i atrakcyjny Park Bażantarnia w Elblągu, przyrodnicze krajobrazy wokół Kanału Elbląskiego (mijane choćby podczas flagowego rejsu „Statkiem po trawie”) oraz dwanaście rezerwatów przyrodniczych, na czele z wielkim rezerwatem Jeziora Drużno. Jednak oferta ta nie jest wzajemnie powiązana. Terenową propozycję turystyki kulturowo-przyrodniczej w znacznej mierze tworzą zorganizowane doświadczenia w postaci spójnych tras dydaktycznych jako usystematyzowanych propozycji zwiedzania z komponentem poznawczym. Nie zostały one jednak połączone w ramach wspólnie promowanej propozycji, choćby turystyki aktywnej. Tak więc niski poziom koordynacji i marketingu jest czynnikiem hamującym rozwój przyrodniczego wymiaru oferty turystyczno-kulturowej.

Bibliografia:

- Artyshuk O., 2010, *Indywidualne pakiety turystyczne w turystyce kulturowej*, „Turystyka Kulturowa” Nr 9, s. 4-24
- Januszewski S. (red.), 2001, *Kanał Ostródzko-Elbląski*, w serii: Zabytki przemysłu i techniki w Polsce, Wyd. Studio Artystyczno-Reklamowe „TAK”, Wrocław
- Kondracki J., Richling A., 1994, *Regiony fizycznogeograficzne: mapa 53.3 (1:1500 000)*, [w:] Atlas Rzeczypospolitej Polskiej, Główny Geodeta Kraju, Warszawa: 1994
- Kowalski R., Wawrzyński C., 2010, *150 lat Kanału Ostróda-Elbląg 1860–2010*, Wers, Olsztyn
- Mikos v. Rohrscheidt, 2008, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy*, Wyd. I., GWSHM Milenium, Gniezno
- Mikos von Rohrscheidt A., 2016a, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy*, Wyd. III, KulTour.pl, Poznań
- Mikos von Rohrscheidt A., 2016b, *Raport z badania potencjału turystyczno-kulturowego Szlaku Kanału Elbląskiego*, „Turystyka Kulturowa” Nr 4, s. 146-209.

Mikos v. Rohrscheidt, A., 2020a, *Zarządzanie w turystyce kulturowej. Tom I: konteksty, koncepcje, strategie*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań

Mikos v. Rohrscheidt, A., 2020b, *Zarządzanie w turystyce kulturowej. Tom II: obszary, relacje, oferta*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań

Mikos von Rohrscheidt A., 2024, *Raport z inwentaryzacji Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba oraz koncepcja dalszego rozwoju tego szlaku*, https://dts.pomorskie.eu/wp-content/uploads/2024/12/Raport-z-inwentaryzacji-Pomorskiej-Drogi-sw.-Jakuba-i-koncepcja-rozwoju-szlaku.-2024-A.MvR_.pdf

Mikos v. Rohrscheidt A., 2025, *Raport z inwentaryzacji Szlaku Kopernikowskiego z inwentaryzacji Szlaku Kopernikowskiego w województwie warmińsko-mazurskim oraz rekomendacje dotyczące dalszego rozwoju tego systemu opracowany na zlecenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego (pdf)*, dokument w dyspozycji Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Mikos v. Rohrscheidt A., Kupka K., 2025, *Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu kartuskiego i rekomendacje w zakresie zarządzania tym wymiarem oferty turystycznej*, „Turystyka Kulturowa” nr 4 (137) s. 196-239

Mikos v. Rohrscheidt A., Kupka K., 2026, *Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego Olsztyna i powiatu olsztyńskiego*, *Turystyka Kulturowa* Nr 1 (138) 2026, s. 316 – 380

Szlak Mennonitów 2026 www – witryna Rowerowego Szlaku Mennonitów (wirtualnego) - www.pomorskie.travel/artykuly/szlak-mennonitow

Report on the analysis of the tourist and cultural potential of Elbląg and the Elbląg district and recommendations for managing this dimension of the tourist offer

Abstract. The analysis was conducted according to a method developed for this purpose and originally published in the monograph by A. Mikos v. Rohrscheidt, "Cultural Tourism. Phenomenon, Potential, Perspectives," Gniezno, 2008, subsequently modified to include new types of attractions and experiences and a shift in ratings between individual ranges in the third edition of this monograph [A. Mikos v. Rohrscheidt, Cultural Tourism... 2016a]. The method takes into account potential cultural tourism goals in the microregion (district) and organized tourist experiences, other leisure activities, and other factors influencing the organization and marketing of the tourist and cultural offer, tourist and communication infrastructure, including accommodation, catering, and tourist services. The valuation was conducted using a point rating method with appropriately selected evaluation criteria corresponding to the scale of popularity of a given group of attractions and type of cultural trips.

Keywords: cultural tourism; tourist and cultural potential; tourism management, Elbląg County, Elbląg